

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

**«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»
УДК
81'25'37:355:82-312.9]
(043.3)

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Ініціали, прізвище
«__» «_____» 20__р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 035 « Філологія»

**на тему: «Мілітарні терміни в сучасних текстах фентезі та
мас-медіа: перекладознавчий аспект»**

Виконав: студент 6 курсу, групи ЛА-31мп
Висоцький Станіслав Олексійович

Науковий керівник:

к. пед. наук, доц. каф. ТППАМ Демиденко О. П

Рецензент:

доцент, к. філол. н. Туришева О. О

Засвідчую, що у цій
магістерській дисертації немає
запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань

Студент

Київ 2024

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ М.П. Колісник

«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Висоцькому Станіславу Олексійовичу

1. Тема дисертації «Мілітарні терміни в сучасних текстах фентезі та мас-медіа: перекладознавчий аспект», науковий керівник дисертації: Демиденко Ольга Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

2. Термін подання студентом дисертації: _____.

3. Об'єкт дослідження: англійські мілітарні фентезі терміни, представлені у творах, що кардинально відрізняються з точки зору світобудови.

4. Предмет дослідження: особливості англійських мілітарних фентезі термінів, процес їх перекладу на українську мову. Дослідження охоплює аналіз методів, прийомів та стратегій перекладу, спрямованих на адекватне відтворення прагматичного змісту та збереження культурно-міфологічної специфіки оригіналу.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

1) дати визначення поняття англійські мілітарні фентезі терміни та окреслити їхні основні характеристики в контексті фентезі;

2) визначити специфіку англійських мілітарних фентезі термінів, зосереджуючись на їхньому культурному та контекстуальному навантаженні;

3) описати особливості перекладу англійських мілітарних фентезі термінів українською мовою;

4) обґрунтувати вплив перекладацьких стратегій на збереження прагматичного змісту англійських мілітарних фентезі термінів;

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу становить 422 одиниці термінів, які були дібрані з різних фентезійних творів.

7. Орієнтовний перелік публікацій: тези «Роль кореферентності у структуруванні тексту», представлені на IV Міжнародної науково-практичної конференції «Українська мова і міжкультурна комунікація у глобалізованому світі: виклики та перспективи»; публікація статті «Мілітарні терміни в сучасних текстах фентезі та мас-медіа: перекладознавчий аспект» у фаховому науковому журналі «Advanced Linguistics».

8. Дата видачі завдання: _____.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1.	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 10.10.2024 р.</i>	<i>вик.</i>
2.	<i>Формування плану й методики дослідження</i>	<i>до 26.10.2024 р.</i>	<i>вик.</i>
3.	<i>Аналіз досліджуваного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 16.11.2024 р.</i>	<i>вик.</i>

Студент _____ Станіслав
ВИСОЦЬКИЙ

Науковий керівник дисертації _____ Ольга ДЕМИДЕНКО

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	7
ABSTRACT.....	11
РОЗДІЛ І. ТЕРМІНИ ЯК ОБ’ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	15
1.1 Загальна характеристика термінів як явища.....	15
1.2 Різновиди та підвиди термінів.....	18
1.3 Використання термінів у контексті.....	22
1.4 Мілітарні терміни.....	24
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....	28
РОЗДІЛ ІІ. ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДУ МІЛІТАРНИХ ТЕРМІНІВ У ТВОРАХ ФЕНТЕЗІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	29
2.1 Варіанти дослідження мілітарних фентезі термінів.....	29
2.2 Джерела утворення мілітарних фентезі термінів.....	32
2.3 Характеристика утворення фентезійних термінів.....	36
2.4 Характеристика концепту перекладу мілітарних термінів.....	40
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....	44
РОЗДІЛ ІІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ДО ПЕРЕКЛАДУ МІЛІТАРНИХ ФЕНТЕЗІ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	46
3.1 Аналіз методики дослідження мілітарних термінів.....	46
3.2 Аналіз прийомів перекладу власних назв.....	78
3.3 Кількісний аналіз прийомів перекладу власних назв.....	98
ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ.....	100

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102
ДОДАТКИ.....	105

РЕФЕРАТ

Література у жанрі фентезі давно стала однією з ключових форм масової культури, а її піджанри продовжують активно розвиватися, задовольняючи різноманітні інтереси читачів. Одним із найпопулярніших та водночас складних для аналізу піджанрів є мілітарне фентезі, яке поєднує елементи військових стратегій та тактик із фантастичними світами та істотами. У цьому жанрі особливе значення мають специфічні терміни, що описують як вигадані військові структури та ієрархії, так і процеси, що супроводжують бойові дії у світах фентезі.

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків та списку використаної літератури, який налічує 322 лексичні одиниці, виділені методом суцільного відбору з 36 проаналізованих джерел. Загальний обсяг роботи 101 сторінка.

Мілітарні фентезі терміни не лише формують специфічну лексику жанру, але й відображають складні соціальні та політичні структури вигаданих світів, символічно відображаючи реальні історичні та військові моделі. Їх аналіз дозволяє глибше зрозуміти механізми світобудови, характер взаємодії персонажів, а також підкреслити роль мови в побудові фантастичних всесвітів.

Метою даного дослідження є визначення та аналіз специфічних термінів, які використовуються в мілітарному фентезі, їх походження, функції та вплив на читача.

Фентезійна література не лише розважає, але й відображає фундаментальні людські питання та виклики, зокрема, через теми війни, героїзму, честі й виживання. Мілітарні терміни, що застосовуються у фентезі, мають особливе значення, оскільки вони допомагають не тільки створити автентичність вигаданого світу, але й глибше розкрити його соціальні структури, історію та конфлікти. Вивчення мілітарних фентезійних термінів є

актуальним, оскільки такі дослідження дозволяють не лише глибше зрозуміти світобудову фантастичних всесвітів, але й отримати нові інсайти про військові ідеали, стратегії й соціальні відносини, які формують суспільства.

У фентезі часто йдеться про складно побудовані світи, які мають свої власні закони фізики, культури, релігії, історії та навіть магії. Порушення цієї архітектури через некоректний переклад може призвести до того, що читачі втратять відчуття оригінальної атмосфери, що є важливою частиною досвіду. Якісний переклад дозволяє зберегти особливості світу, передаючи нюанси, які роблять його живим і правдоподібним.

Об'єктом дослідження є англійські мілітарні фентезі терміни.

Предметом дослідження є прийоми відтворення і збереження мілітарних фентезі термінів в українських перекладах.

Фентезі часто містить новостворені слова, терміни або назви, які не мають аналогів у реальному світі. Це можуть бути вигадані раси, магичні концепти, ритуали, артефакти або технічні терміни. Якісний переклад потребує точності та уважності до таких елементів, щоб не втратити їхнього значення та впливу на читача. Невірний переклад термінів може спотворити суть магичних систем чи заплутати читача, що в результаті знижує загальну цінність твору.

Фентезійні виміри часто черпають натхнення з різних культур, міфів і легенд, що є важливою частиною їх багатошарової природи.

Магія в фентезі - це не тільки сила, що маніпулює фізичним світом, але й важлива частина лексики та стилю, що часто має вплив на місцеву тактику ведення війни. Багато магичних систем ґрунтуються на специфічних мовах або словах, які можуть мати особливе значення або силу. Переклад таких елементів вимагає точності, оскільки неточність у словах може призвести до втрати магичного ефекту.

Кожен автор має свій унікальний стиль, який є важливою частиною його літературної спадщини. У фентезі це часто виявляється через використання поетичних форм, архітектури мови або іноді навіть архаїчних виразів.

Фентезі має дуже різноманітних персонажів з глибокими емоційними переживаннями. Вони можуть мати складні внутрішні конфлікти, зміни в характері чи взаємодії з іншими героями. Якісний переклад дозволяє зберегти ці психологічні аспекти, адже навіть невелике зміщення в мові чи тоні може змінити сприйняття персонажа. Перекладач має передати не лише слова персонажа, але й його емоції, мотиви та розвиток, щоб читачі могли по-справжньому відчувати внутрішній світ героя.

Актуальність дослідження англійських мілітарних фентезі термінів є незаперечною, адже такі терміни відіграють важливу роль у формуванні світобудови твору, його культурної специфіки, соціальної ієрархії та моральних ідей. Вони є засобом передачі глибших сенсів, які відображаються не лише у вигаданих світах, але й мають паралелі у реальній культурі, історії та військовій стратегії. Аналіз таких термінів дозволяє глибше зрозуміти світ фентезі та людську природу, оскільки вони відображають універсальні теми боротьби, честі, стратегічної майстерності та моральних дилем.

Мета дослідження полягає в комплексному лінгвістичному аналізі перекладацьких стратегій відтворення мілітарної фентезі термінології українською мовою. Переклад фентезі допомагає жанру виходити за межі мовних бар'єрів і досягати міжнародного успіху. Якісно перекладена книга може сприяти популяризації фентезі в нових культурах і розширити його аудиторію. Якщо ж переклад буде поганим, це може призвести до того, що читачі не зможуть оцінити глибину твору.

Методи дослідження включають описовий метод, порівняльний метод, метод контекстуального аналізу, інтерпретаційний метод та метод лінгвістичного аналізу.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на IV Міжнародної науково-практичної конференції «Українська мова і міжкультурна комунікація у глобалізованому світі: виклики та перспективи», яка відбулася на базі кафедри української мови, літератури та культури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (27.11. 2024 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження опубліковані у журналі Advanced Linguistics («ПЕРЕКЛАД ТА АДАПТАЦІЯ МІЛІТАРНИХ ФЕНТЕЗІ ТЕРМІНІВ»)

Ключові слова: фентезі; мілітаризм; аналіз; субкультура; термінологія; адаптація.

ABSTRACT

Fantasy literature has long been one of the key forms of mass culture, and its subgenres continue to develop actively, satisfying the diverse interests of readers. One of the most popular and at the same time difficult to analyze subgenres is military fantasy, which combines elements of military strategies and tactics with fantasy worlds and creatures. In this genre, specific terms are of particular importance, describing both fictional military structures and hierarchies and the processes that accompany combat in fantasy worlds.

The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, a bibliography of 322 lexical items selected by the method of continuous selection from 36 analyzed sources. The total volume of the work is 101 pages.

Military fantasy terms not only form the specific vocabulary of the genre, but also reflect the complex social and political structures of fictional worlds, symbolically reflecting real historical and military models. Their analysis allows for a deeper understanding of the mechanisms of the universe, the nature of character interaction, and emphasizes the role of language in the construction of fantasy universes.

The purpose of this study is to define and analyze specific terms used in military fantasy, their origin, function, and impact on the reader.

Fantasy literature not only entertains, but also reflects fundamental human issues and challenges, in particular through the themes of war, heroism, honor, and survival. The military terms used in fantasy are of particular importance, as they help not only to create the authenticity of the fictional world, but also to reveal its social structures, history, and conflicts in a deeper way. The study of military fantasy terms is relevant, as such research allows not only to better understand the world of fantasy

universes, but also to gain new insights into military ideals, strategies, and social relations that shape societies.

Fantasy often deals with complexly constructed worlds that have their own laws of physics, culture, religion, history, and even magic. Disrupting this architecture through incorrect translation can lead to readers losing a sense of the original atmosphere, which is an important part of the experience. High-quality translation allows you to preserve the peculiarities of the world, conveying the nuances that make it alive and believable.

The object of the study is English military fantasy terms.

The subject of the study is the methods of reproducing and preserving military fantasy terms in Ukrainian translations.

Fantasy often contains newly created words, terms or names that have no analogues in the real world. These can be fictional races, magical concepts, rituals, artifacts, or technical terms. High-quality translation requires accuracy and attention to such elements in order not to lose their meaning and impact on the reader. Incorrect translation of terms can distort the essence of magical systems or confuse the reader, which ultimately reduces the overall value of the work.

Fantasy dimensions often draw inspiration from different cultures, myths, and legends, which is an important part of their multilayered nature.

Magic in fantasy is not only a force that manipulates the physical world, but also an important part of the vocabulary and style, often influencing local warfare tactics. Many magical systems are based on specific languages or words that may have special meaning or power. The translation of such elements requires accuracy, as inaccurate words can lead to the loss of the magical effect.

Every author has his or her own unique style, which is an important part of their literary heritage. In fantasy, it often manifests itself through the use of poetic forms, language architecture, or sometimes even archaic expressions.

Fantasy has very diverse characters with deep emotional experiences. They may have complex internal conflicts, changes in character, or interactions with other characters. High-quality translation allows you to preserve these psychological aspects, because even a small shift in language or tone can change the perception of a character. The translator must convey not only the character's words, but also his or her emotions, motives, and development, so that readers can truly feel the character's inner world.

The relevance of the study of English military fantasy terms is undeniable, because such terms play an important role in shaping the world of the work, its cultural specificity, social hierarchy, and moral ideas. They are a means of conveying deeper meanings that are reflected not only in fictional worlds but also have parallels in real culture, history, and military strategy. The analysis of such terms allows for a deeper understanding of the fantasy world and human nature, as they reflect universal themes of struggle, honor, strategic skill, and moral dilemmas.

The purpose of the study is to provide a comprehensive linguistic analysis of translation strategies for reproducing military fantasy terminology in Ukrainian. Fantasy translation helps the genre to transcend language barriers and achieve international success. A well-translated book can help popularize fantasy in new cultures and expand its audience. If the translation is poor, however, it may result in readers not being able to appreciate the depth of the work.

Research methods include descriptive method, comparative method, contextual analysis method, interpretive method, and linguistic analysis method.

Approbations of the research results. The main results of the study were discussed at the IV International Scientific and Practical Conference “Ukrainian Language and Intercultural Communication in a Globalized World: Challenges and Prospects”, which was held at the Department of Ukrainian Language, Literature and Culture of the National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute” (27.11.2024).

Publications. The main provisions and results of the dissertation research were published in the journal *Advanced Linguistics* (“TRANSLATION AND ADAPTATION OF MILITARY FANTASY TERMS”)

Keywords: fantasy; militarism; analysis; subculture; terminology; adaptation.

РОЗДІЛ І

ТЕРМІНИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Загальна характеристика термінів як явища

Термін - це слово або фраза, яке має конкретне визначення в рамках певної дисципліни, галузі знань або контексту. Він використовується для точного позначення певного поняття, процесу, явища або об'єкта. Терміни часто використовуються в наукових, технічних, правових, медичних та інших спеціалізованих областях для уникнення недорозумінь і забезпечення точності комунікації.

Терміни, як явище, є невід'ємною частиною мови та людської комунікації. Основна їх роль полягає в узгодженні розуміння та стандартизації термінології в різних областях знань та діяльності. Терміни допомагають стандартизувати та узгоджувати термінологію в межах певної дисципліни чи галузі. Це дозволяє забезпечити однозначне розуміння та обмін інформацією між фахівцями. На цю тему свої праці присвятили такі всесвітньо відомі науковці як Чарльз Сандерс Пірс, з його "The Fixation of Belief" (1877) та "How to Make Our Ideas Clear" (1878), і, звичайно ж, Фердінанд де Сосюр з його "Course in General Linguistics" (1916). Також, у сфері аналізу та вивчення саме мілітарних термінів як явища, відзначився Ліделл Гарт, з його працею "Why Don't We Learn from History?" (1944).

Використання термінів допомагає уникнути недорозумінь та забезпечує точне передавання інформації. Вони використовуються для чіткого позначення конкретних понять, процесів чи об'єктів.

Терміни зроблені для ефективного обміну інформацією серед фахівців та спеціалістів у відповідних галузях знань. Вони дозволяють здійснювати швидку та точну комунікацію, уникнення надмірної деталізації. Використання термінів допомагає розвивати наукові та технічні області, забезпечуючи однакове розуміння та обмін знаннями серед спеціалістів.

Термінологія є невід'ємною частиною будь-якої галузі знань. У будь-якій професійній, науковій або технічній сфері люди використовують терміни для чіткого і однозначного позначення понять, об'єктів або явищ. Це явище набуло особливої ваги в умовах глобалізації та постійного розвитку нових технологій і знань, оскільки чітке визначення понять необхідне для успішної комунікації та співпраці. [2]

Однією з головних характеристик термінів є їхня однозначність. У термінології важливо, щоб одне слово або словосполучення означало конкретне поняття, уникаючи багатозначності. Це дозволяє уникати непорозумінь у процесі комунікації. Однак, варто зазначити, що однозначність терміну може бути відносною, оскільки в різних контекстах або дисциплінах той самий термін може мати різні значення.

Іншою важливою характеристикою термінів є їхня системність. [9] Термінологія кожної галузі знань має внутрішню структуру, де терміни взаємопов'язані між собою. Вони утворюють ієрархії понять, системи класифікацій та інших зв'язків.

Ще однією характеристикою термінів є їхня економічність. Це означає, що термін повинен бути максимально коротким і зрозумілим, щоб полегшити його використання у наукових і технічних текстах. Надмірно довгі або складні терміни можуть ускладнювати сприйняття інформації та створювати труднощі у комунікації.

Терміни виконують кілька важливих функцій. По-перше, вони служать засобом ідентифікації понять і об'єктів. Завдяки чіткому позначенню, терміни дозволяють однозначно ідентифікувати певне явище або об'єкт у межах галузі знань. По-друге, терміни виконують функцію узагальнення. Багато термінів відображають загальні риси групи об'єктів або явищ. Наприклад, згідно з дослідженнями Гідеона Турі, можна зробити узагальнення, що умовний термін "комп'ютер" охоплює всі пристрої, що виконують обчислювальні операції, незалежно від їхньої конкретної моделі чи виробника. По-третє, терміни служать для формалізації знань. Завдяки точному використанню термінів можна побудувати чіткі та логічні системи опису й пояснення складних процесів або явищ.

Терміни, як і будь-яка інша складова мови, є динамічними і змінюються з розвитком науки і технологій. З'являються нові поняття, для позначення яких створюються нові терміни, а старі терміни можуть зазнавати змін або виходити з ужитку. Наприклад, термінологія в сфері інформаційних технологій зазнає постійного оновлення у зв'язку з розвитком нових технологій, програмного забезпечення та методів обробки даних.

Одним із ключових аспектів динаміки термінології є запозичення. У зв'язку з тим, що розвиток науки і технологій відбувається на міжнародному рівні, терміни часто запозичуються з однієї мови в іншу. Це особливо помітно в технічних галузях, де багато термінів мають англomовне походження, як-от "інтернет", "алгоритм". Термінологія є вкрай важливим інструментом систематизації знань і ефективної комунікації в професійній та науковій діяльності, адже вона допомагає структурувати інформацію, чітко ідентифікувати поняття, а також формалізувати складні явища.

1.2 Різновиди та підвиди термінів

Термінологія є важливим елементом наукової, технічної, професійної та спеціалізованої комунікації. Залежно від характеру відображуваних понять і сфер застосування термінів, згідно з класифікацією таких видатних вчених як Віллард Квайн та Гідеон Турі, можна виділити кілька основних різновидів:

- Наукові терміни

Це терміни, що використовуються в наукових дослідженнях і публікаціях. Вони мають точне і спеціальне значення, яке регулюється нормами науки. Важливою рисою наукових термінів є їхня строгість, логічність та мінімізація багатозначності.

- Технічні терміни

Технічні терміни вживаються у сфері технологій, інженерії та промисловості. Вони описують специфічні явища, процеси або пристрої. Наприклад, терміни "двигун внутрішнього згоряння", "інтерфейс користувача", "прошивка" стосуються певних технологічних процесів і продуктів.

- Професійні терміни

Це терміни, які використовуються в певних професійних середовищах, таких як юриспруденція, медицина, економіка тощо. Для таких термінів характерні чіткі та точні визначення, які є загальноприйнятими у відповідній професії.

- Терміни загального вжитку

Це терміни, які використовуються у повсякденному житті, але зберігають певну специфіку у своїй галузі. Наприклад, у повсякденній мові слово "комп'ютер" має загальне значення, однак у технічній чи військовій сфері цей термін позначає чітко визначений тип пристроїв із певними характеристиками.

Терміни можуть відрізнятися залежно від свого походження. Досліджуючи це питання, можна виокремити наступні підвиди:

- Автохтонні терміни

Це терміни, які виникли всередині певної мови. Вони можуть бути створені шляхом адаптації вже існуючих слів або формування нових на основі морфологічних і синтаксичних особливостей мови.

- Запозичені терміни

Запозичені терміни надходять з інших мов, зазвичай внаслідок наукового, технічного або культурного обміну. Багато термінів в інформаційних технологіях або медицині мають іноземне походження, наприклад, "комп'ютер", "сервер", "ангіопластика". Важливо зазначити, що запозичені терміни можуть адаптуватися до мовних норм тієї мови, в яку вони запозичуються.

- Інтернаціоналізми

Інтернаціональні терміни - це слова, які вживаються у багатьох мовах і мають подібне або однакове значення. Вони зазвичай походять з латини, грецької або англійської мов і використовуються у науковій, технічній та медичній термінології. Наприклад, терміни "атом", "енергія", "функція", "інфляція" є зрозумілими в багатьох мовах світу.

Терміни також можуть класифікуватися за своєю структурною організацією [9]:

- Прості терміни

Це однословні терміни, які складаються лише з одного слова. Вони зазвичай позначають базові поняття або об'єкти в певній галузі. Прикладом можуть бути такі терміни, як "вуглець" у хімії або "планета" в астрономії.

- Складні терміни

Це терміни, які складаються з кількох слів або компонентів, наприклад, словосполучення. Вони використовуються для позначення складних або конкретніших понять. Наприклад, "глобальна мережа", "електронна комерція", "квантова механіка" є складними термінами.

- Аббревіатури

Аббревіатури є скороченими термінами, що утворюються шляхом скорочення або аббревіації словосполучень. Це особливо поширено в технічних та наукових текстах для спрощення сприйняття інформації. Прикладами аббревіатур є "ІТ" (інформаційні технології), "ВООЗ" (Всесвітня організація охорони здоров'я).

Гідеон Турі у своїх працях неодноразово зазначав важливість контексту для розуміння та використання термінів, що також можуть виконувати різні функції в залежності від контексту їх використання [4]:

- Номінативні терміни

Ці терміни виконують основну функцію іменування понять або об'єктів. Наприклад, "меч", "гвинтівка", "стратегія" - це номінативні терміни, які вказують на певні поняття.

- Оціночні терміни

Оціночні терміни використовуються для того, щоб дати оцінку певному об'єкту або явищу. Вони не є суто описовими, а можуть виражати певну емоційну або ціннісну характеристику. Наприклад, терміни "ефективний", "небезпечний" можуть використовуватися для оцінки певних процесів або продуктів.

- Оперативні терміни

Ці терміни використовуються для опису процесів або дій, що мають певне значення в професійній або науковій сфері. Наприклад, терміни "аналіз", "синтез", "моделювання" описують процеси в науці.

Терміни є основними елементами спеціалізованої мови, і їхнє різноманіття забезпечує точність і ефективність комунікації в різних галузях знань. [3] Вони можуть різнитися за походженням, структурою, функціями і сферами застосування. Зрозуміння класифікації термінів допомагає краще орієнтуватися в різних дисциплінах, що сприяє науковому та професійному зростанню. Термінологія є засобом формування й передачі знань у спеціалізованих сферах, і коли терміни чітко класифікуються за підгрупами, знижується ризик багатозначності або неправильного розуміння. Поділ на підгрупи дозволяє розмежовувати різні поняття, що мають схожі назви або походження, але різне значення. Наприклад, у медицині є терміни, що належать до різних напрямків: фармакології, хірургії, діагностики тощо. Чітке розуміння того, в якому контексті використовується термін, сприяє уникненню помилок і неправильних рішень.

Характеризація термінів по підгрупам дозволяє організовувати інформацію, створюючи ієрархії понять і термінів у певній галузі знань. Така систематизація робить можливим швидко й ефективно оперування великою кількістю інформації. Наприклад, в інженерії різні підгрупи термінів (електротехніка, машинобудування, будівництво) допомагають систематизувати величезну кількість понять і технологій. Це робить терміносистему легкою для навігації, особливо для спеціалістів і науковців. Також класифікація термінів по підгрупам полегшує процес навчання новим поняттям і концепціям. Студенти або початківці в будь-якій галузі мають можливість вивчати терміни поступово, починаючи з базових понять і переходячи до складніших, структурованих за

категоріями або підгрупами. Така послідовність сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку глибокого розуміння предмета.

Термінологія є ключовим елементом міжнародної комунікації в науці та технологіях. Коли терміни чітко класифіковані за підгрупами, це значно полегшує процес їхнього перекладу та адаптації в інших мовах. Чітке розуміння, до якої підгрупи належить термін, допомагає перекладачам правильно вибрати відповідник у цільовій мові, зберігаючи при цьому точність і коректність. Різні галузі знань все частіше перетинаються і взаємодіють між собою. Класифікація термінів по підгрупам допомагає спеціалістам з різних дисциплін взаємодіяти, правильно розуміючи один одного. Наприклад, термін "модель" може мати різні значення в математиці, фізиці або армійській лексиці. Чітка характеристика терміну залежно від дисципліни або підгрупи дозволяє уникнути плутанини і сприяє точній комунікації між різними професіоналами.

У багатьох галузях терміни можуть мати різні значення залежно від контексту. Характеризація термінів за підгрупами дозволяє зменшити кількість омонімів і синонімів. Такий підхід зменшує неоднозначність і покращує точність термінологічної системи.

1.3 Використання термінів у контексті

Мова є одним із найважливіших інструментів спілкування, яка дозволяє людям обмінюватися думками, досвідом та знаннями. Одним із ключових елементів мови є саме терміни - спеціалізовані слова або вирази, що використовуються у певній галузі для точної передачі інформації. Однак терміни мають різні значення в залежності від контексту, у якому вони

вживаються. Такі вчені як Людвіг Вітгенштейн та Гідеон Турі зазначали що важливість використання термінів у контексті не можна недооцінювати, адже від цього залежить правильне розуміння повідомлення, ефективність комунікації та здатність вирішувати складні завдання у професійній та науковій сферах.

Перш за все, використання термінів у контексті забезпечує точність та однозначність комунікації. У кожній галузі є свої специфічні терміни, які часто мають вузьке значення. Наприклад, у медицині слово "синдром" означає сукупність симптомів, які характерні для певної хвороби, тоді як у повсякденному житті це слово може використовуватися в ширшому значенні для позначення певної поведінкової моделі. Без належного контексту використання таких слів може призвести до непорозумінь або неправильних інтерпретацій. Коли термін використовується у правильному контексті, він стає інструментом точного вираження складних понять. Також контекст допомагає забезпечити взаєморозуміння між фахівцями різних галузей. Часто одне і те ж слово може мати різні значення залежно від сфери його застосування. Наприклад, той же термін "модель" може означати математичну структуру, що описує явище в фізиці, або ж прототип у дизайні військової машини. Карл фон Клаузевіц наводив у своїх працях схожі кореляційні аналізи, з яких випливає, що тільки розуміючи контекст, у якому термін використовується, можна точно визначити, про що йде мова. Це особливо важливо у міждисциплінарних дослідженнях, де співпраця різних фахівців вимагає високого рівня комунікативної компетенції.

Правильне використання термінів у контексті також сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей. Люди, які здатні аналізувати контекст і точно використовувати терміни, стають більш ефективними комунікаторами та дослідниками. Вони можуть не лише точно передавати свої думки, але й краще розуміти складні наукові або професійні тексти. Вивчаючи

термінологію у контексті, людина розвиває здатність бачити ширшу картину та робити точні висновки на основі отриманої інформації.

Правильне використання термінів у контексті є надзвичайно важливим для забезпечення точності, ефективної комунікації та взаєморозуміння між людьми. Без цього складно досягти успіху в професійних сферах, наукових дослідженнях або навіть у повсякденному житті. Правильне розуміння та застосування термінів у контексті дозволяє нам краще орієнтуватися в інформаційному просторі, підвищуючи рівень наших знань і компетентності.

Мова відіграє важливу роль у нашому житті, дозволяючи нам спілкуватися, передавати знання та взаємодіяти в соціумі. Одним із найважливіших аспектів мови є використання термінів - спеціалізованих слів або виразів, що мають чітке значення в певній галузі. Проте використання термінів поза правильним контекстом може призвести до серйозних негативних наслідків, включаючи неправильне розуміння, спотворення фактів та навіть конфлікти між людьми. Неправильне вживання термінів є небезпечним як у наукових колах, так і в повсякденному житті, і тому заслуговує на детальне розглядання.

1.4 Мілітарні терміни

Мілітарні терміни - це спеціалізовані слова або вирази, які використовуються в контексті військової справи. Вони охоплюють широкий спектр понять, пов'язаних із діяльністю армії, військових операцій, тактикою, стратегією, озброєнням, військовими званнями та іншими аспектами збройних сил. Мілітарні терміни створені для того, щоб забезпечити точність та ефективність спілкування між військовими, оскільки під час бойових дій або військових операцій важливо швидко і чітко передавати інформацію.

Основними характеристиками мілітарних термінів є їх специфічність та формалізм. Вони часто відображають певні явища, процеси чи об'єкти, які існують тільки в умовах військової діяльності.

З вчених, що займалися вивченням цієї теми, необхідно виокремити Карл фон Клаузевіц та його працю "Про війну" (1832) та Мішель Фуко з "Наглядати й карати" (1975), адже ці наукові праці створили характеристику мілітарних термінів як явище, якщо не створивши їх.

Для людей, що не мають військового досвіду, ці терміни можуть бути незрозумілими, тому важливо знати їх значення для кращого розуміння військових процесів.

Важливо виокремити категорії мілітарних термінів:

- Тактичні терміни: Ці терміни описують дії на полі бою або під час операцій. Прикладом можуть бути такі поняття, як "засідка", "атака", "маневр", "оборона" тощо.

- Стратегічні терміни: Вони стосуються планування і ведення військових кампаній та загальної стратегії війни. Наприклад, "стратегічне планування", "операційне командування", "мобілізація".

- Терміни озброєння: Описують різні види зброї та військової техніки. Це можуть бути терміни на кшталт "автомат", "танк", "ракета", "артилерія".

- Терміни військових звань: У цю категорію входять назви звань військовослужбовців: "солдат", "лейтенант", "майор", "генерал".

- Терміни, пов'язані з логістикою: Ці терміни описують постачання, переміщення військових сил та ресурси: "тилове забезпечення", "військовий транспорт", "доставка боєприпасів".

Мілітарні терміни сприяють узгодженості дій військових підрозділів і забезпечують ефективність комунікації. Наприклад, під час бойових операцій кожна секунда може бути вирішальною, тому чітке розуміння наказів і

інструкцій є критично важливим. Точний переклад мілітарних термінів має вирішальне значення не тільки для військових, але й для журналістів, дипломатів, перекладачів та широкої громадськості. Мілітарні терміни відображають складні та специфічні концепції військової справи, які можуть мати серйозні наслідки для сприйняття, прийняття рішень і міжнародних відносин. Некоректний переклад таких термінів може призвести до непорозумінь, помилкових дій і навіть загрози для безпеки.

Також варто виокремити причини важливості точного перекладу мілітарних термінів:

- Мілітарні терміни часто мають дуже вузьке і чітке значення, яке відрізняється від загальноживаних слів. Некоректний переклад може призвести до хибного розуміння військових дій або рішень.

- У військових операціях точність є ключовою для успішного виконання завдань. Помилка в перекладі може вплинути на ефективність командування, координацію між союзниками або взаємодію з міжнародними військовими структурами, такими як НАТО чи ООН.

- У військових альянсах різні країни часто користуються різними мовами, але працюють над спільними завданнями. Точний переклад мілітарних термінів забезпечує узгодженість планів і спільних дій. Наприклад, під час міжнародних військових операцій різні країни повинні чітко розуміти накази та стратегії, аби діяти скоординовано.

- У міжнародному праві і договорах мілітарні терміни також мають велике значення. Неправильний переклад може призвести до хибного тлумачення юридичних норм або військових угод. Це особливо важливо при розгляді міжнародних конфліктів у правовому полі, де мілітарні терміни визначають законні дії або порушення.

- Точний переклад мілітарних термінів є важливим для журналістів, які висвітлюють військові конфлікти або міжнародну політику. Неправильне

тлумачення термінів може призвести до дезінформації громадськості. Наприклад, використання неточних слів для опису військових дій може або перебільшити загрозу, або знизити її серйозність, що вплине на громадські настрої.

- Для підготовки військових важливо, щоб терміни, які вони вивчають, були перекладені точно, оскільки неправильне розуміння основ військової справи може позначитися на їхній готовності та компетентності в бойових умовах.

Враховуючи критично важливі фактори зазначені вище, необхідним буде зазначення наслідків неправильного перекладу:

- Під час військових операцій в Іраку та Афганістані, перекладачі часто стикалися з труднощами при передачі складних військових термінів на місцеві мови. Це іноді призводило до помилкових дій на місцях та проблем з координацією між місцевими силами і коаліційними військами.

- У міжнародних новинах під час висвітлення військових конфліктів некоректно перекладені терміни можуть змінити уявлення про масштаби або характер бойових дій. Наприклад, неправильне тлумачення слова "зачистка" як "повна ліквідація" може спричинити різке негативне ставлення з боку громадськості до дій військових.

Точний переклад мілітарних термінів є критично важливим для забезпечення ефективної військової співпраці, міжнародної комунікації та інформування громадськості. Він сприяє належному виконанню завдань, мінімізує ризик непорозумінь і допомагає уникнути помилок, які можуть мати серйозні наслідки для безпеки та міжнародних відносин.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Термін як мовна одиниця є важливим елементом професійної та наукової комунікації. Він виконує ключову роль у систематизації знань та передачі інформації в конкретних галузях. Терміни є інструментом точного та однозначного вираження понять, що сприяє ефективній комунікації між фахівцями.

Основними ознаками термінів є їхня точність, однозначність у рамках певної наукової або професійної галузі, системність (належність до певної терміносистеми) та відносна стабільність. Ці характеристики відрізняють терміни від загальноживаних слів і роблять їх придатними для використання у спеціалізованих контекстах.

Процеси творення нових термінів продовжують активно розвиватися у відповідь на потреби сучасного наукового та технологічного прогресу. Термінологія є динамічною системою, яка змінюється під впливом нових відкриттів, технологій та змін у суспільстві. Цей процес вимагає постійної адаптації мовної системи до нових реалій.

Труднощі у використанні термінів виникають через неоднозначність деяких термінів, варіації перекладів та наявність різних терміносистем у різних країнах. Ці фактори можуть ускладнювати взаєморозуміння у міждисциплінарних та міжнародних контекстах.

Таким чином, терміни як мовне явище є ключовим компонентом наукової та професійної комунікації. Їхня класифікація дозволяє краще зрозуміти структуру терміносистем, а також полегшує вивчення й використання термінології в різних галузях. Подальше дослідження термінів може сприяти більш глибокому розумінню процесів термінотворення та їхнього впливу на розвиток сучасної науки і техніки.

РОЗДІЛ II

ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДУ МІЛІТАРНИХ ТЕРМІНІВ У ТВОРАХ ФЕНТЕЗІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1 Варіанти дослідження мілітарних фентезі термінів

Зазвичай фентезі це жанр, у якому поєднуються елементи військових конфліктів з вигаданими світами, магією та нереальними істотами. Особливу роль у цьому жанрі відіграє термінологія, що описує армії, тактики, зброю та спорядження. Вона не лише допомагає будувати світ і створювати атмосферу епічних битв, але й відображає певні культурні, історичні та політичні ідеї, які письменники намагаються передати.

Більшість мілітарних термінів у фентезі запозичені з історичних джерел, особливо з періоду середньовіччя та античності, що у своїх працях неодноразово зазначав Джон Лакост. Лицарі, важка піхота, лучники та кіннота є звичними елементами в багатьох фентезі світах, і їхня структура часто базується на реальних середньовічних арміях. Наприклад, образ лицаря як доблесного воїна, що захищає честь та королівство, тісно пов'язаний із феодальною системою та роллю дворянства в Європі. Військові формації, такі як фаланга або клин, також часто використовуються у фентезі-літературі для опису бойових маневрів. Ці тактики, хоча й походять з реальних битв, адаптуються до потреб вигаданих армій, де окрім людей можуть бути присутні ельфи, орки, гноми або інші раси з різними бойовими здібностями.

З науковців, що ретельно вивчали тематику мілітарної фентезі термінології та її формування, важливо виокремити таких вчених як Аріка Окрент та її "In the Land of Invented Languages" (2009), Гідеона Тупі з його колосальною працею "Descriptive Translation Studies and Beyond" (1995), та Гері

К. Вульфа з "Critical Terms for Science Fiction and Fantasy: A Glossary and Guide to Scholarship" (1986).

У фентезі автори часто адаптують реальні мілітарні терміни до вигаданих світів. Наприклад, у книгах Дж. Р. Р. Толкіна армії ельфів описуються як елітні та дисципліновані, нагадуючи римські легіони, але з магічними елементами. У той час як орки - це хаотичні й агресивні воїни, які можуть нагадувати кочові племена давньої Євразії.

Назви військових звань у фентезі також часто запозичуються або модифікуються з реальних мов та історичних джерел. В таких творах можна зустріти "королівську гвардію", "полководців", "сержантів", але вони можуть мати специфічні функції в залежності від культури ієрархії світу. У деяких випадках автори створюють зовсім нові звання або структури, як це можна бачити в серіалі "Пісня льоду і полум'я" Джорджа Мартіна, де є титули на кшталт "Лорд-командир Нічної Варти", що не має аналогів у реальному світі.

Однією з найважливіших відмінностей між мілітарним фентезі та реальним військовим історизмом є наявність магії. Це значно розширює можливості для нових мілітарних термінів. Так, окрім звичайних воїнів, у фентезі-світах часто присутні бойові маги, чаклуни, що використовують магічні заклинання на полі бою. Терміни на кшталт, "закляття масового ураження" чи "бойовий маг" вказують на те, як магія інтегрується в тактичні і стратегічні схеми фентезійних битв.

Кожна раса у фентезі світах має свої унікальні мілітарні терміни, що відображають їхню культуру та бойові традиції. Орки, наприклад, часто зображуються як жорстокі і войовничі істоти, які діють швидко і агресивно, а їхні армії називають "ордами". Ельфи ж навпаки відомі своєю елегантністю та вправністю в стрільбі з луків. Гноми часто асоціюються з важкою піхотою та використанням складної зброї. Їхні війська можуть називатися "живими бастіонами", підкреслюючи їхню непохитність і здатність тримати оборону протягом довгого часу.

Однією з цікавих особливостей мілітарного фентезі є створення авторських неологізмів для опису нових видів зброї, спорядження та армійських структур. Фантастичні раси часто використовують зброю або тактику, що не існують у реальному світі, тому автори вимушені створювати нові терміни, які можуть відображати цей особливий характер бойових дій. Наприклад, опис "повітряних флотоводців", які командують арміями на літаючих істотах, або "магічних інженерів", що будують машини війни, що контролюються магією, або вони самі здатні використовувати заклинання, є характерними прикладами таких неологізмів.

Дослідження термінів у жанрі мілітарного фентезі можна проводити різними методами, залежно від мети та підходів дослідника. Проте все одно варто виокремити кілька основних методів покладаючись на роботи Гідеона Турі, які можна застосувати для вивчення термінології в цьому жанрі:

- Етимологічний аналіз: Вивчення походження термінів, їх історичного розвитку та змін у значенні. Це допомагає зрозуміти, як мілітарні терміни у фентезі адаптуються до альтернативних реалій світу творів.

- Семантичний аналіз: Дослідження значення термінів у контексті конкретного твору чи серії творів. Важливо враховувати, як терміни використовуються, чи мають вони унікальні, властиві лише цьому всесвіту значення.

- Морфологічний аналіз: Аналіз структури термінів (корені, префікси, суфікси) для виявлення закономірностей у творенні нових слів.

- Зіставлення з реальною військовою термінологією: Мілітарне фентезі часто запозичує або адаптує реальні військові терміни. Порівняння з реальними джерелами допоможе дослідити, як саме це відбувається, і в яких випадках терміни змінюються для відповідності фентезійному світу.

- Аналіз контексту: Вивчення контексту, в якому використовуються ті чи інші терміни (наприклад, чи вживаються вони під час боїв, в описах зброї, тактик, тощо).

- Аналіз впливу міфологій та культурних джерел: Багато термінів мілітарного фентезі мають витоки з міфологій, легенд та епосів різних народів. Дослідження цих коренів допоможе краще зрозуміти походження термінів.

- Антропологічний аналіз: Вивчення того, як мілітарні терміни в фентезі відображають соціальні структури, війни та конфлікти у фентезійних світах.

- Діалектологічний аналіз: Вивчення того, як терміни змінюються залежно від регіональних або етнічних груп у фентезійному світі.

Класифікація варіантів дослідження мілітарних фентезі термінів є важливою з кількох причин. Вона дозволяє систематизувати підходи до вивчення цього явища, упорядковує науковий матеріал та забезпечує краще розуміння специфіки термінології.

2.2 Джерела утворення мілітарних фентезі термінів

Мілітарне фентезі - це один із піджанрів фентезійної літератури, який акцентує увагу на військових діях, стратегії, тактиці та конфліктах, що відбуваються в рамках фентезійного світу. Утворення термінів у такій літературі має свої особливості, адже автори часто використовують не тільки вже існуючі концепції, але й створюють нові слова, які гармонійно вписуються в уявні світи. Джерела утворення таких термінів є різноманітними, і вони поєднують як історичні, так і культурні аспекти.

Одним із ключових джерел для створення мілітарних термінів у фентезі є реальні історичні події та концепції [9]. Багато авторів черпають натхнення з військових історій, таких як битви середньовіччя, війни античності або навіть

сучасні військові конфлікти. Автори часто модифікують подібні терміни, адаптуючи їх до фентезійного контексту, що зазначав Ролан Барт у своїх працях.

Міфологія - ще одне важливе джерело для створення мілітарних термінів у фентезі. В міфах різних народів збереглися описи могутніх воїнів, героїчних битв та божественної зброї. Наприклад, терміни на зразок "Валькірія" (скандинавська міфологія) чи "Титани" (грецька міфологія) часто використовуються в мілітарних фентезі як імена елітних військових загонів або могутніх істот.

Багато авторів фентезі також звертаються до релігійної літератури та сакральних текстів. Релігійні війни, хрестоносці, інквізиція - всі ці історичні події та образи надихають на створення термінів, пов'язаних із "священними війнами" чи "божественними арміями". Наприклад, такі терміни, як "палаючий меч", "воїни світла" чи "темні жреці", можуть виникати на основі релігійної символіки та концепцій [13]. У багатьох творах зустрічаються релігійно натхненні мілітарні терміни, що символізують боротьбу добра проти зла або війну за віру.

У деяких випадках автори створюють нові мови або навіть розробляють цілі лінгвістичні системи для своїх фентезійних світів. Яскравим прикладом цього є Дж. Р. Р. Толкін, який розробив ельфійську мову та інші мовні системи для своїх творів. У таких випадках терміни можуть утворюватися шляхом поєднання вигаданих слів, заснованих на правилах цієї нової мови. Це створює унікальну атмосферу та додає глибини світові, а також робить терміни більш автентичними для читача. Наприклад, слова, що позначають зброю, типи військових підрозділів або тактичні терміни, можуть бути повністю вигаданими, але водночас мають зрозумілу структуру та логіку в межах вигаданого світу.

Деякі автори впроваджують у свої твори елементи наукової фантастики або технічного прогресу. Це особливо актуально для піджанру стімпанк, де військові машини та механічна зброя відіграють важливу роль. У таких творах

можуть з'являтися терміни на кшталт "парові танки", "механічні лицарі" чи "балістичні гармати". Такі терміни часто мають основи в реальних наукових концепціях, але модифіковані під фантастичні потреби. Вони надають фентезійним світам елементи інновацій і технологічних проривів, що робить конфлікти в таких творах більш масштабними та складними [3].

Не можна недооцінювати вплив сучасних військових концепцій і поп-культури на утворення мілітарних фентезійних термінів. Автори часто черпають натхнення з військових технологій, представлених у фільмах, серіалах або відеоіграх. Це можуть бути такі терміни, як "елітний загін", "штурмовики" чи "десантники", які знаходять нові значення у фантастичних контекстах. Поп-культура також впливає на створення нових архетипів героїв і військових персонажів, які часто стають частиною фентезійних світів.

Нові джерела для фентезійної термінології утворюються через постійний розвиток культурних, літературних, наукових та технологічних процесів. Автори фентезі знаходять натхнення у сучасних реаліях, адаптуючи або трансформуючи нові явища, концепції та ідеї, щоб створити автентичну й оригінальну термінологію.

З розвитком науки і технологій з'являються нові концепції, які автори адаптують для фентезійних світів. Це особливо помітно у піджанрах, таких як стімпанк або кіберпанк, де новітні технології та наукові ідеї інтегруються у фантастичні реалії.

Наприклад, такі поняття, як "квантова магія", "техномагія", "космічні портали" або "біонічні артефакти" поєднують наукові теорії зі світом фентезі. Прогрес у генетиці, квантовій фізиці, штучному інтелекті та робототехніці створює нові можливості для формування фентезійної термінології, де технології можуть поєднуватися з магією.

Фентезійні світи часто використовують алюзії на сучасні соціальні та політичні проблеми. Нові джерела для термінології виникають, коли автори адаптують сучасні конфлікти, ідеї або суспільні структури в рамках фантастичних реалій. Це може бути боротьба за ресурси, питання екології, нерівності чи навіть новітні види державних структур і ідеологій. Наприклад, сучасна боротьба за екологію може перетворитися у фентезійну термінологію на кшталт "зелені маги", які захищають природу, або "глобальні катастрофи" через магічне забруднення. Політичні терміни, такі як "магократія" (влада магів), можуть мати паралелі з сучасними моделями політичного устрою, створюючи нові джерела термінології.

Глобалізація й мультикультуралізм відкривають доступ до величезного розмаїття культурних джерел, що допомагає авторам створювати нову термінологію на основі маловідомих або раніше не використовуваних культурних традицій. Це може включати елементи міфів, фольклору або історії народів Африки, Азії, Латинської Америки або Океанії. Нові фентезійні терміни можуть бути створені на основі маловідомих концепцій з реальних культур. Наприклад, автор може використати міфологічних істот з фольклору корінних народів або адаптувати концепції воїнів із культур, що раніше не були широко відомі у фентезі.

Інший спосіб створення нових джерел для термінології - це розвиток вигаданих мов. Автори можуть вигадувати нові мови або використовувати штучні мови, які розширюють межі уявних світів. Кожна нова вигадана мова стає джерелом унікальних термінів, пов'язаних із культурою, політикою, магією та релігією всередині фентезійного світу.

2.3 Характеристика утворення фентезійних термінів

Фентезі - це жанр, у якому особливо помітною стає здатність автора створювати унікальний світ. Центральним аспектом цього процесу є не лише продумана географія чи розмаїтість персонажів, а й мова, яку використовують для опису цих світів. Одним із важливих елементів фентезійної мови є спеціалізовані терміни, які служать для опису незвичних понять, магічних елементів, особливих артефактів, рас, професій та інших аспектів вигаданого всесвіту. Утворення фентезійних термінів є складним, багатограним процесом, який відіграє важливу роль у формуванні унікального світу й культурної ідентичності літературного твору. Дослідження цього процесу дозволяє зрозуміти, як мова фентезі підсилює занурення читача у світ твору, роблячи його більш автентичним і повним [2].

Фентезійні терміни - це більше, ніж просто слова, вони є втіленням нових ідей і культурних концептів, які автори привносять у свої світи. Для створення термінів часто використовуються спеціально створені мови, зокрема ельфійська мова в "Володарі Перснів" Толкіна, або старші форми англійської та інших мов для створення відчуття давнини і містичності, як це можна побачити у всесвіті "Пісні Льоду та Полум'я" Джорджа Р.Р. Мартіна. Кожне вигадане слово несе у собі певний зміст, який робить термін більш ніж просто одиницею мови; воно стає символом певної культури, історії або соціального устрою вигаданого світу.

Створюючи нові терміни, автори часто використовують компоненти реальних мов, комбінують або змінюють слова, щоб створити асоціації з певними культурними образами чи ідеями. Це дозволяє читачеві відчути зв'язок із вигаданим світом на лінгвістичному рівні, де кожен термін викликає у нього відповідні емоції та образи. Наприклад, у світі "Дюни" Френка Герберта термін

"меланж" для позначення прянощів, що є найдорожчим ресурсом у всесвіті, створює відчуття екзотики та рідкості, підсилюючи особливу атмосферу твору.

Фентезійні терміни не лише створюють атмосферу, але й відіграють важливу соціальну та культурну роль у вигаданих світах. Термінологія часто відображає структуру суспільства, розподіл владних повноважень, соціальні статуси та взаємовідносини між персонажами. Наприклад, термін "магістр" у "Відьмаку" Анджея Сапковського підкреслює ієрархію магів та їхню владну позицію в суспільстві, де магія є привілеєм. У "Гаррі Поттері" Джоан Роулінг поділ на маглів, чаклунів та інші соціальні групи несе в собі важливі смислові та соціальні аспекти, які дозволяють глибше зрозуміти конфлікти між світом маглів та магічним світом.

Терміни в таких творах стають індикаторами культурної відмінності, підкреслюючи унікальність окремих народів, традицій та світоглядів. Кожен термін, що описує певну етнічну чи соціальну групу, має свої конотації, які підкреслюють її унікальність і роль у світі. Таким чином, термінологія стає засобом характеристики культурних і соціальних відмінностей, дозволяючи читачеві швидко зрозуміти світогляд і мотиви кожного персонажа або групи персонажів.

Також фентезійні терміни часто є джерелом конфлікту або засобом його підсилення [9]. Вони можуть створювати бар'єри між групами персонажів, відображати історичні протиріччя або бути пов'язаними з важливими ритуалами, законами і традиціями, які викликають суперечки. У серії "Володар Перснів" Толкіна, наприклад, терміни, що описують артефакти, такі як "Єдиний Перстень", стають основою для глобального конфлікту, де кожна раса надає різного значення цьому об'єкту.

Крім того, термінологія може використовуватися як інструмент для створення символічних відмінностей між добром і злом. У "Хроніках Нарнії" Клайва Льюїса терміни, що описують різні істоти та їхні здібності, допомагають

виділити представників різних сторін конфлікту, чітко розмежовуючи персонажів, які символізують моральні принципи або спокуси.

Фентезійні терміни часто мають особливу фонетичну структуру, яка допомагає створити відчуття автентичності та вписати їх у структуру твору. Назви, наприклад, "Гондор" чи "Рівенделл" у "Володарі Перснів" мають певну фонетичну мелодійність, яка відразу викликає асоціації з епічною та героїчною атмосферою, а також із давньою історією світу. Синтаксично, такі терміни можуть бути адаптовані до певної мовної структури, створюючи відчуття послідовності у межах вигаданого світу. Це дозволяє авторам не лише вигадувати нові слова, але й органічно вплітати їх у структуру мови твору, роблячи їх частиною щоденного мовлення персонажів. Це дає читачеві можливість сприймати терміни як невід'ємну частину сюжету та відчувати себе учасником вигаданого світу.

Переклад фентезійних термінів є важливим аспектом, оскільки він має передати автентичність і культурні аспекти твору іншою мовою. Під час перекладу важливо зберегти звукові й смислові асоціації, які були закладені автором. Наприклад, у перекладі "Три престолів" збереження термінів таких як "Дракаріс" чи "Старк" підсилює атмосферу світу, дозволяючи читачам не втратити зв'язок із культурним контекстом твору.

Перекладачі часто стикаються з необхідністю не лише знайти аналоги, але й зберегти символічні значення та історичний контекст термінів. Це робить переклад фентезійної літератури складним, але водночас важливим завданням, яке дозволяє новій аудиторії повною мірою зануритися у світ твору.

Автори фентезійної літератури формують терміни для забезпечення автентичності та оригінальності вигаданого світу, що дозволяє глибше занурити читача в атмосферу твору.

Лінгвістичний аспект є центральним у формуванні фентезійних термінів. Автори часто звертаються до етимології, фонетики й морфології мов, щоб надати термінам відповідного звучання й значення. Лінгвістичні особливості фентезійних термінів часто передбачають наявність:

- Неологізмів, які відображають нові поняття, наприклад, "Гонджабар" у "Дюні" Герберта.

- Звукової унікальності, що створює відповідний настрій та атмосферу світу. Зокрема, такі назви як "Ессос" чи "Вінтерфелл" мають особливу фонетичну структуру, яка наголошує на древності та величності.

- Морфологічної простоти чи складності, що залежить від культури вигаданого світу. У світі, де переважає релігійний культ, як у "Володарі Перснів", терміни мають суворі, піднесені форми, а у світі "Відьмака" терміни мають інколи простіші, більш наближені до народної мови назви.

Фентезійні терміни часто несуть символічне навантаження, що розкриває соціальні та культурні особливості світу, що у своїх пізніх працях зазначав Людвіг Вітгенштейн. У подібних творах терміни вказують на ієрархії, звичаї, міфи і навіть табу суспільства. Наприклад, у творах Толкіна термін "нуменорці" відноситься до елітної раси, що має свої моральні принципи та духовну місію. Подібно, терміни на кшталт "магли" у "Гаррі Поттері" відрізняють звичайних людей від магічного населення, підкреслюючи дистанцію між цими двома світами.

Деякі терміни безпосередньо асоціюються з певними персонажами чи групами, відображаючи їхні характеристики. У "Відьмаку" Сапковського, терміни на кшталт "відьмак" чи "чаклунка" несуть особливий смисл, підкреслюючи статус цих персонажів у суспільстві, ставлення до них і унікальні здібності. Подібні терміни не лише вказують на професії чи титули, а

й формують певні очікування та уявлення про персонажа, його моральні й фізичні якості.

Символічні терміни допомагають інтегрувати різні аспекти світу, що надає оповіді більшої узгодженості та глибини. Вони стають основою для вірувань і обрядів, визначають історію й майбутнє вигаданого світу.

Такі терміни не лише передають значення, а й викликають певні емоції та асоціації, які допомагають читачам глибше зануритися у світ твору. Наприклад, у "Хроніках Нарнії" Льюїса термін "Вічна зима" викликає почуття холоду і безвихідності, що відразу ж налаштовує на атмосферу загрози. Емоційне забарвлення термінів може передавати почуття захоплення, страху, поваги або ненависті, що підсилює емоційний відгук читача на певні елементи світу.

Процес утворення фентезійних термінів є багатограним і комплексним. Він охоплює лінгвістичні, культурні, соціальні, екологічні та психологічні аспекти, які дозволяють створювати унікальні та цілісні світи. Кожен термін несе у собі значення, що виходить за межі простого опису предмета або явища, надаючи читачеві змогу відчувати глибокий зв'язок з вигаданою реальністю. Саме завдяки цим термінам світ фентезі набуває автентичності й повноти, що забезпечує його силу впливу на уяву та емоції читача.

2.4 Характеристика концепту перекладу мілітарних термінів

Переклад мілітарних термінів є важливим аспектом перекладацької діяльності, що має глибокі лінгвістичні, культурні та історичні підґрунтя. Мілітарна термінологія включає спеціалізовані слова і вирази, які описують військову структуру, зброю, тактики, звання, техніку і навіть ідеологію, притаманну певному суспільству чи епосі. Для перекладача мілітарні терміни стають викликом, оскільки вони потребують збереження точності і водночас адаптації до культурного контексту, у якому перебуває цільова аудиторія [13].

Основною вимогою до перекладу мілітарних термінів є їх точність, адже від цього залежить коректність переданої інформації та розуміння тексту читачем. Мілітарні терміни, як правило, мають специфічне значення і чітко визначені функції, тому під час перекладу важливо врахувати всі семантичні аспекти кожного терміну. Наприклад, терміни на кшталт "corporal" (капрал) чи "sergeant" (сержант) у багатьох арміях займають різні позиції і виконують різні обов'язки. При перекладі важливо зберегти не лише лексичне значення, але й статусний і функціональний контекст терміну, що впливає на сприйняття ієрархії у творі або історичному тексті. Мілітарні терміни часто тісно пов'язані з культурою та історією конкретного суспільства, і багато з них мають унікальні значення. У випадку художніх творів, таких як фентезі або історична література, терміни несуть додатковий культурний зміст, який необхідно зберегти при перекладі. Наприклад, у світі "Дюни" Френка Герберта або "Пісні льоду та полум'я" Джорджа Мартіна мілітарні терміни, такі як "Біла варта" чи "імператорські фримени", є невіддільними від культурного середовища і відображають специфічні цінності, звичаї та ієрархічну структуру.

Завжди важливо зберегти цей культурний шар термінів, щоб не втратити атмосферу та культурну автентичність тексту, і це неодноразово зазначали у своїх наукових працях Марк Дж. П. Вульф та Джон Клют. Якщо переклад спрощено до загальних термінів, які не враховують культурний контекст, це може збіднити сприйняття твору. У деяких випадках перекладачі вдаються до використання історичних аналогій, щоб створити відповідник мілітарному терміну, який не має прямого перекладу в цільовій мові. Це стосується таких термінів, як "сенешаль" або "ландскнехт", які можуть мати еквіваленти в іншій культурі, але різнитися у функціях і значеннях. Історична адаптація має бути делікатною, адже важливо зберегти правильну історичну перспективу.

У випадках, коли культурний еквівалент не знайдено, перекладачам може знадобитися використовувати транскрипцію або пояснення, щоб зберегти

оригінальну ідею терміну. Вибір того чи іншого підходу залежить від аудиторії, на яку орієнтований переклад.

Лінгвістична адаптація також може стосуватися фонетики. Деякі терміни, зокрема в науковій фантастиці або фентезі, створені для передачі певної атмосфери через звучання. У цьому випадку перекладачам варто зберегти оригінальне звучання або знайти відповідний український еквівалент, який би викликав подібні асоціації у цільової аудиторії.

Одним із ключових завдань перекладача є збереження стилістичної єдності та термінологічної послідовності протягом усього тексту. Це особливо важливо в перекладі мілітарної літератури або творів з багатим військовим контекстом. Зміна термінів або їх стилістична невідповідність може спричинити плутанину і знизити якість перекладу. Щоб забезпечити єдність стилю, перекладачам важливо узгоджувати переклад військової термінології та враховувати стилістичні особливості мови оригіналу. Це також передбачає створення глосарію чи термінологічного словника, який допоможе зберегти консистентність і забезпечити краще сприйняття перекладеного тексту.

Перекладачеві важливо точно передати функціональний зміст мілітарних термінів, адже навіть незначне відхилення може змінити значення і вплинути на розуміння тексту.

Військова термінологія відображає не лише структуру армії, але й соціальну ієрархію та соціальні відносини. Військові звання, такі як "лорди", "сенешалі" або "ландскнехти", мають історичні корені, що допомагає вказати на певну епоху чи соціальні порядки. При перекладі важливо враховувати історичний контекст, щоб зберегти зв'язок терміну із його першоджерелом і уникнути непорозумінь. Термінологічна послідовність є ключовою для мілітарних текстів, де кожен термін може повторюватись в різних контекстах. Розмаїття у використанні або зміна терміну на синонімічний може сплутати читача, створюючи відчуття неточності або навіть непослідовності. Для цього

перекладачі часто використовують глосарій, щоб зберегти однорідність і забезпечити зручність читання.

Мілітарні терміни нерідко викликають асоціації з конкретними емоціями, такими як страх, гордість чи патріотизм, і передають певний настрій або атмосферу. Наприклад, слова "варта", "смертоносці" або "біла варта" у фентезі можуть викликати відчуття величі чи страху. Відтворення цих емоційних відтінків є важливою частиною перекладацького процесу, що дозволяє зберегти авторську задумку і передати естетичну цінність тексту.

Переклад мілітарних термінів є багатовимірним процесом, що вимагає лінгвістичної точності, культурної адаптації та врахування психологічного й емоційного контексту. У світі, де мілітарна термінологія несе в собі історичні, соціальні та культурні значення, перекладачеві важливо не лише передати зміст, а й зберегти естетичний і культурний контекст, що робить термінологію унікальною. Це завдання особливо актуальне для фентезійної літератури та творів з багатою військовою атмосферою, де мілітарні терміни є важливим елементом світобудови і характеристики персонажів.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Дослідження мілітарних термінів у жанрі фентезі дозволило виявити, що специфічна військова лексика виконує кілька важливих функцій у побудові наративу та світів цього літературного напрямку. По-перше, такі терміни забезпечують глибину та достовірність вигаданих світів, додаючи їм реалістичності та внутрішньої логіки. Через впровадження детальних описів військових структур, звань, тактик і стратегій автори створюють світи, які сприймаються як складні та організовані.

По-друге, мілітарні терміни відображають соціально-політичні аспекти фентезійних світів, в яких військова ієрархія та структура часто відіграють центральну роль. Вони слугують засобом втілення конфліктів між групами персонажів, сприяють розвитку сюжетної напруги та визначають політичні й соціальні взаємодії у світі твору. Таким чином, мілітарна лексика є важливим елементом, що відображає внутрішню динаміку влади і відносин у фантастичних всесвітах.

По-третє, багато термінів у мілітарному фентезі мають своє коріння в реальних історичних військових концепціях, хоча часто вони адаптуються до потреб вигаданого контексту. Цей синтез реальності й фантазії не лише робить світ фентезі ближчим до читача, але й дозволяє автору грати з усталеними історичними образами, надаючи їм нові інтерпретації. Водночас дослідження показало, що деякі мілітарні терміни й концепції можуть бути повністю вигаданими, проте вони функціонують за аналогією до реальних понять.

Таким чином, мілітарні терміни у фентезі є важливим інструментом не лише для побудови світу, але й для формування характерів, конфліктів і наративних структур. Вони сприяють створенню більш глибокого зв'язку між вигаданими світами та реальністю, а також дозволяють авторам передавати складні соціальні та політичні ідеї через призму вигаданих бойових дій.

Подальше дослідження цих термінів може допомогти глибше зрозуміти їх культурну та літературну значущість, а також виявити, як військова термінологія впливає на розвиток жанру фентезі в цілому.

РОЗДІЛ III

ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ДО ПЕРЕКЛАДУ МІЛІТАРНИХ ФЕНТЕЗІ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Аналіз методики дослідження мілітарних термінів

Дослідження мілітарного фентезі - це глибокий аналіз творів, що поєднують військову тематику з фентезійними елементами, відбиваючи наративи, стилі та культурні ідеї, пов'язані з війною.

Багато науковців аналізують військову ієрархію, стратегії та тактики у фентезійному жанрі, щоб зрозуміти, як автори відтворюють чи переробляють реальні війська та стратегічні підходи в умовах фантастичних світів. Наприклад, у творах Джорджа Мартіна дослідники розглядають реалістичне зображення політичної та військової гри, яка базується на середньовічних концепціях честі та підступу.

"Пісня льоду та полум'я" Джорджа Р. Р. Мартіна є відомим зразком фентезі, що відзначається реалістичним підходом до зображення політичних інтриг та військової стратегії. На відміну від традиційних героїчних фентезійних творів, де добро зазвичай перемагає зло, серія Мартіна створює світ, у якому моральні межі розмиті, а особиста вигода та жорстока політична гра займають центральне місце.

Політика в "Пісні льоду та полум'я" є невід'ємною частиною сюжету. Персонажі залучені до інтриг і боротьби за владу, не зважаючи на моральні та етичні принципи. Наприклад, династичні конфлікти, змови та корупція в королівському дворі є звичайним явищем. Такі персонажі, як Тайвін Ланністер, Петир Бейліш і Варіс, використовують хитрощі та маніпуляції для досягнення своїх цілей, що дозволяє відображати політичну гру у всій її складності. Мартін

підкреслює, що в боротьбі за владу важливішими стають стратегія, розуміння слабкостей суперників та готовність діяти безжально, ніж традиційні фентезійні цінності, такі як честь і доблесть.

Мартін майстерно описує різноманітні військові кампанії та битви, акцентуючи увагу на важливості стратегії, логістики та політичних союзів. Так, битва на Чорноводній річці є прикладом вдалої стратегії, коли Тірйон Ланністер використовує "дикий вогонь", щоб знищити частину флоту противника. Мартін приділяє увагу підготовці до бою, моральному стану воїнів, ризику і непередбачуваним факторам. Він також наголошує, що війна є жорстокою і непередбачуваною - герої часто помирають, не досягаючи перемог, що підкреслює реалістичність опису.

Однією з характерних рис серії є те, що перемога у війні чи політичній грі не гарантує успіху у довгостроковій перспективі. Смерть, зрада та непередбачуваність стають ключовими елементами, які створюють реалістичну атмосферу. Мартін використовує ці конфлікти як засіб для дослідження людської природи, демонструючи, як війна та влада розкривають глибокі особистісні мотиви та моральні дилеми персонажів.

Отже, саме завдяки таким прийомам Мартін створює світ, де політичні інтриги та війна є складними і неоднозначними процесами. Це дозволяє серії стати дзеркалом реальних політичних конфліктів, що робить її багатогранною та актуальною для аналізу не лише як фентезі, але і як політичну драму.

При перекладі "Пісні льоду та полум'я" Джорджа Р. Р. Мартіна на українську мову Наталя Тисовська особливу увагу приділяла адаптації багатогранних термінів та назв, зважаючи на їх культурний, історичний та фонетичний контекст. Кілька прикладів таких термінів і можливих варіантів їх перекладу:

House Stark - зазвичай перекладається як "Дім Старків" або "Рід Старків", зберігаючи оригінальне звучання "Старк" для передачі автентичності імені та його зв'язку з англійською мовою.

House Lannister - "Дім Ланністерів" або "Рід Ланністерів". Ім'я Ланністер відображає надійність та амбітність роду, тому переклад зберігає прямий зв'язок із звучанням оригіналу.

Hand of the King - "Рука Короля". Тут переклад намагається зберегти багатозначність слова "Hand" (рука) як символу влади і близькості до короля, що вдало відтворює український варіант.

Lord Commander of the Night's Watch - "Лорд-Командувач Нічної Варти" або просто "Командувач Нічної Варти". Цей варіант передає ієрархічну структуру та значення командування.

Maester - представник ордену, який займається медициною, наукою та порадою. Перекладачі часто залишають "Мейстер" як адаптоване запозичення, щоб зберегти оригінальне звучання і дистанціювати титул від слова "майстер".

King's Landing - перекладається як "Королівська Гавань". Цей варіант зберігає ідею прибережного міста, де розташована столиця держави, але адаптує його під зрозумілу для української мови структуру.

Winterfell - здебільшого залишають без змін, зберігаючи назву "Вінтерфелл", що підтримує оригінальну стилізацію, хоча іноді в перекладах зустрічається "Зимопад" як творче рішення, що грає на тематиці зими й холоду.

The Reach - регіон Вестеросу, відомий своєю родючістю та багатством. "Простор" є звичнішим варіантом, але "Розлогий край" додає більшої поетичності й акцентує на широких ландшафтах.

The Wall - значення цього терміна важливе для фентезійної світобудови, бо він позначає межу між цивілізованим світом і невідомим. У деяких випадках можуть вживати "Велика Стіна", щоб підкреслити її масштабність і значення.

Stormlands - регіон, відомий своїм штормовим кліматом. "Буревії" краще передає особливість цієї території, хоча й дещо відходить від буквального перекладу "землі бурі".

The Red Wedding - "Криваве весілля" або "Червоне весілля". Перший варіант (Криваве весілля) підкреслює жахливий характер події, тоді як другий, "Червоне весілля", залишає простір для уяви.

The War of the Five Kings - "Війна П'яти Королів", де термін "Війна" зберігає історичний та культурний контекст цієї громадянської війни.

Night's Watch - "Нічна Варта" вказує на вартових, що захищають королівство від небезпек за Стіною, зберігаючи водночас ореол героїзму та самопожертви, що асоціюється з цією групою.

Wildlings - в українських перекладах варіюється між "Дикуни" або "Вільний Народ". "Дикуни" підкреслює їх протиставлення цивілізованому Вестеросу, тоді як "Вільний Народ" відображає їхню власну ідентичність.

Small Council - Мала рада. перекладається так, щоб підкреслити дорадчий характер органу при королі. Цей термін має важливе значення, оскільки показує владну структуру в Королівській Гавані.

White Walkers - "Білі Ходоки" або "Інші", де перший варіант акцентує на зовнішності, а другий передає загадковість і страх, пов'язані з цими істотами.

Faceless Men - секта вбивць, що поклоняються Богу багатьох облич. У перекладі "Безликі" зберігається символіка їхнього знеособлення та майстерності в перевтіленні.

Valyrian Steel - матеріал, що використовується для створення найкращих мечів у світі. Переклад зберігає оригінальну назву "Валірійська сталь", підкреслюючи історичне значення походження металу.

Переклад термінів із "Пісні льоду та полум'я" виконується з урахуванням кількох методик, орієнтованих на збереження культурної автентичності та передачу значення, які згадуються у списку використаних джерел та додатках. Основні методи включають:

- Транскрипція та транслітерація

Транскрипція та транслітерація використовуються для збереження стилю й атмосфери, притаманних англomовному оригіналу. Наприклад, імена "Stark" і "Lannister" адаптуються як "Старк" та "Ланністер". Такі терміни легко впізнаються читачами та зберігають свою автентичність.

- Калькування

Деякі терміни, як-от "Hand of the King" - "Рука Короля", перекладаються шляхом калькування, що зберігає як буквальний зміст, так і концептуальне значення. Цей метод дозволяє читачеві відчувати зв'язок із оригіналом, розуміючи символіку терміна.

- Адаптація

Адаптація застосовується до термінів, де буквальний переклад не передасть потрібного значення або атмосфери. Наприклад, "Small Council" перекладається як "Мала рада", що зрозуміліше для українських читачів, ніж "Маленька рада". Термін адаптують відповідно до культурного та мовного контексту, зберігаючи його значення.

- Дослівний переклад із роз'ясненнями у примітках

Для культурно специфічних термінів, які потребують додаткового контексту, перекладачі можуть використовувати дослівний переклад із додатковими поясненнями у примітках. Наприклад, терміни на кшталт "Valyrian steel" - "Валірійська сталь" залишають без зміни, а контекст про її значення може розкриватися окремо.

- Метафоричний переклад

У деяких випадках, наприклад, "Red Wedding" - "Криваве весілля", використовується метафоричний підхід для підсилення емоційного впливу події на читача. "Криваве весілля" більше акцентує на жорстокості події, ніж "Червоне весілля", і посилює сприйняття трагедії в культурному контексті.

Такий підхід до перекладу поєднує традиційні методи із сучасними, дозволяючи зберегти атмосферу світу Джорджа Р. Р. Мартіна та зробити його доступним для українського читача.

Переклад термінів з "Дюни" Френка Герберта на українську потребує збереження автентичності та культурних особливостей світу роману. Нижче зазначено кілька важливих термінів і подальші підходи до їх перекладу, які використали Анатолій Пітик та Катерина Грицайчук у своєму перекладі:

Bene Gesserit - перекладається як "Бене Гессеріт", зберігаючи латинське звучання. Назва ордену має асоціації з впливовістю, інтригою та духовністю, тому переклад зазвичай залишається максимально наближеним до оригіналу.

Kwisatz Haderach - цей термін, що позначає месію або особливу людину з розширеними можливостями, часто перекладається як "Квісац Хадерах". Перекладачі залишають оригінальне звучання, оскільки воно передає важливий релігійно-містичний відтінок, хоча іноді додають пояснення у примітках.

Mentat - перекладається як "Ментат" - титул людей, що виконують роль "живих комп'ютерів". Термін зберігає англійське звучання, і його не адаптують, щоб зберегти зв'язок із поняттям надлюдських аналітичних здібностей.

Fremen - в українському перекладі часто використовують "Фримени" або "Фрімени". Збереження звучання оригіналу допомагає передати ідентичність цього народу пустелі, водночас наголошуючи на їхній окремій культурі та незалежності.

Muad'Dib - ім'я Пола Атріда, яке він обирає серед фрименів, зазвичай залишають без перекладу - "Муад'Діб". Це важливо для збереження культурного значення і асоціації з пустелею й образом пустельної миші.

Landsraad - перекладається як "Ландсраад", зберігаючи європейське звучання, оскільки цей термін посиляється на організацію, подібну до шляхетної ради або парламенту у феодальних системах.

Sardaukar - термін "Сардукар" позначає елітну імперську гвардію. Не адаптується, щоб підкреслити екзотичний характер цього загону, відомого своєю жорстокістю і тренуваністю.

Spice Melange - перекладається як "Спайс" або "Пряність Меланж". Залишають термін "спайс" або "меланж" без перекладу, щоб зберегти його багатозначність і унікальність як магічного й економічно цінного ресурсу.

Shai-Hulud - назва гігантських піщаних червів, які є священними для фрименів, зазвичай зберігається без змін, як "Шай-Хулуд". Це додає тексту екзотичності та підкреслює міфічний статус червів у культурі пустелі.

Butlerian Jihad - зазвичай перекладається як "Бутлеріанський джихад" або "Бутлеріанський хрестовий похід". Це зберігає релігійно-революційний підтекст події, в якій знищили машини, що заміняли людину.

Gom Jabbar - зазвичай перекладається як "Гом Джаббар", оскільки це назва отруєного шипа, що використовується Бене Гессеріт як частина ритуалу випробування. Цей термін зберігається в оригіналі, щоб передати відчуття загадковості та традицій ордену.

Crysknife - "Крис-ніж" або "Крисовий ніж" - зброя фрименів, виготовлена з зуба піщаного черва. У перекладі зберігається корінь "крис", що натякає на особливий вид кинджала, асоційованого з ритуальною зброєю пустельного народу.

Harkonnen - Гарконнени або Харконнени - одна з найвпливовіших родин у світі "Дюни", відома жорстокістю. В оригінальному звучанні зберігається екзотика та контраст із родом Атрідів.

Mentat Projection - часто перекладається як "проекція ментата", що підкреслює їхній розумовий процес у формі візуалізації майбутніх подій. Це слово залишають із оригінальною структурою для збереження науково-фантастичного контексту.

Stillsuit - "Стілс-костюм" або "Стілсуїт" - костюм для виживання в пустелі, який переробляє піт і випаровування тіла на питну воду. Термін використовується без перекладу, але адаптується для читабельності, щоб передати оригінальну функціональність цього важливого спорядження фрименів.

Water Discipline - "Водна дисципліна" або "Дисципліна води" - концепція, важлива для культури фрименів, яка виражає їхнє шанобливе ставлення до води. Перекладається дослівно, щоб підкреслити важливість цієї концепції у виживанні в пустелі.

The Golden Path - "Золота Стежка" або "Золота Дорога" - це термін, який позначає ідею передбаченого майбутнього, що має на меті зберегти людство. У перекладі важливо зберегти символізм, тому використовується максимально точний переклад.

Lisan al-Gaib - Лісан аль-Гаїб - титул, яким фримени називають людину, пророковану як їхній спаситель. Залишається у своїй первинній формі для збереження екзотичного звучання та релігійного підтексту.

Arrakis - зазвичай не перекладається і зберігається як Арракіс - пустельна планета, відома як єдине джерело спайсу. Планетарне ім'я залишається незмінним, щоб підкреслити унікальність та символізм цієї локації в історії.

Переклад термінів із "Дюни" виконано з використанням різних перекладацьких методик, щоб передати їхню змістову й культурну глибину. Варто відсінити кілька основних підходів, які застосовувалися при перекладі цих термінів:

- Транскрипція та транслітерація

Багато термінів, зокрема назви, власні імена, та імена релігійних понять (наприклад, Lisan al-Gaib, Muad'Dib, Bene Gesserit), було залишено у первісному звучанні, лише адаптуючи до української фонетики. Такий підхід дозволяє зберегти автентичність звучання та унікальність понять, які не мають повного культурного еквіваленту в українській мові.

- Калькування

У деяких випадках застосовували калькування, або дослівний переклад, як-от "Water Discipline" - "Водна дисципліна" або "Golden Path" - "Золота стежка". Калькування допомагає перенести значення термінів без втрати їх символізму, зокрема коли оригінальна термінологія пов'язана із суспільною або релігійною філософією світу "Дюни".

- Адаптація

Деякі терміни, як-от "Stillsuit" - "Стілс-костюм", піддаються культурній адаптації для передачі функції і змісту предмета або явища. Така адаптація допомагає зрозуміти унікальні аспекти світу "Дюни", особливо ті, які є важливими для культури фрименів та їхнього виживання в пустелі.

- Метафоричний та описовий переклад

Коли терміни пов'язані з символізмом або культурними явищами, застосовується метафоричний переклад. Наприклад, "Crysknife" передається як "Крис-ніж", що водночас зберігає і оригінальне звучання, і додає асоціації з ритуальною зброєю. Цей підхід робить культурні символи доступними, зберігаючи їх естетику.

Таким чином, перекладацькі методики були спрямовані на збереження не тільки змісту, а й символічної та культурної специфіки всесвіту "Дюни". Це дозволяє українським читачам повноцінно зрозуміти і зануритися в атмосферу твору Френка Герберта, водночас забезпечуючи точність і автентичність термінології.

Методики дослідження мілітарних термінів включають різні підходи, спрямовані на аналіз та інтерпретацію військової термінології в історичному, культурному та лінгвістичному контекстах. Варто відмітити кілька основних методик, які виокремлював Гідеон Турі:

- Історико-етимологічний аналіз

Цей підхід допомагає простежити розвиток терміна від його походження до сучасного вживання. Наприклад, дослідники можуть вивчати історичний контекст виникнення військових термінів, аби зрозуміти, як змінювались їхні значення та застосування на різних етапах історії.

- Семантичний аналіз

Семантичний метод дозволяє вивчати значення мілітарних термінів у залежності від контексту. Зокрема, аналізуються лексичні відтінки та синонімія термінів, їх переносні значення, особливо в художній літературі або фентезі.

- Дискурсивний аналіз

Дискурсивний підхід спрямований на дослідження військових термінів у різних видах текстів, зокрема політичних або медіа-дискурсах. Дослідники вивчають, як мілітарні терміни використовуються для формування суспільної думки, створення образу ворога або вираження патріотизму.

- Лексико-семантичний і морфологічний аналіз

За допомогою лексико-семантичного методу аналізується структура мілітарних термінів, їхні морфологічні особливості, особливо в різних мовах.

Це дозволяє виділити спільні риси та особливості військової термінології різних культур.

- Метод перекладацьких трансформацій

У випадках перекладу військових термінів використовуються трансформації, як-от калькування, адаптація та інтерпретація. Це допомагає адаптувати зміст термінів для іншомовної аудиторії з урахуванням культурних особливостей.

- Фреймовий аналіз

Використання термінів у фреймовій структурі дозволяє досліджувати, як конкретні військові поняття формують загальну картину світу у свідомості читачів чи слухачів. Цей метод допомагає вивчити роль термінів у структурі більшого наративу.

- Порівняльний підхід

Порівняльне дослідження військових термінів у різних культурах дозволяє зрозуміти відмінності у сприйнятті війни та військової справи. Зокрема, вивчення перекладів мілітарних термінів з англійської на українську мову може показати, як змінюються або адаптуються значення в іншомовному контексті.

Дослідження мілітарного фентезі залучає науковців, які аналізують військові теми та конфлікти в контексті фентезі літератури. Серед відомих авторів, які досліджували мілітарне фентезі:

- Глен Кук - автор серії "The Black Company", яка є основою темного військового фентезі з акцентом на реалістичне зображення армійського побуту та моральної неоднозначності війни. Кук розвиває тему братства та військової дисципліни.

Ця серія книг є важливим вкладом до жанру мілітарного фентезі, що глибоко досліджує теми війни, моралі та людської психології в умовах постійного насилля. На перший погляд, книги описують пригоди загону найманців - Чорної Компанії - що веде битви на різних сторонах конфлікту в похмурому, жорстокому світі. Але насправді Кук через реалістичний підхід до опису військових операцій, стосунків між солдатами, їхніх моральних дилем і особистих втрат досліджує етичну неоднозначність війни. Однією з основних тем серії є питання особистої та колективної відповідальності. Персонажі постійно стикаються з вибором між власними інтересами, командним обов'язком і загальнолюдськими моральними принципами, що робить книгу цікавим дослідженням конфлікту між обов'язком і совістю. Герої серії, зокрема лікар на ім'я Крук, служать хронікерами подій і передають бачення війни з точки зору пересічних солдатів, а не великих правителів чи легендарних героїв. Таке зміщення фокусу дозволяє Куку створити більш приземлене фентезі, в якому герої не обирають між добром і злом, а просто намагаються вижити й захистити одне одного.

The Black Company також досліджує вплив лояльності та товариських стосунків у складних умовах війни. Змішані моральні якості персонажів та їхній прагматичний погляд на життя дозволяють відобразити реалії війни і психологічний тиск, що з часом спотворює поняття добра і зла.

- Джо Аберкромбі – завдяки своїй серії "The First Law", він став відомим своєю критикою героїчних образів воїнів і більш реалістичним зображенням бойових дій та персонажів. Роботи Аберкромбі часто аналізуються як зразок "грімдарк" фентезі, де автор висвітлює психологічні аспекти війни та подвійність моралі.

Це темне, реалістичне фентезі, що досліджує моральну двозначність, політичну корупцію та жорстоку природу влади й насильства. У книгах серії, які починаються з роману "The Blade Itself", представлений світ, де межі між добром і злом надзвичайно розмиті, а герої часто діють під впливом егоїстичних

мотивів, що кидає виклик традиційним уявленням про фентезійних героїв і лиходіїв.

Основна тема серії - це дослідження людської природи у важких, жорстоких умовах. Аберкромбі підкреслює, що герої можуть бути морально недосконалыми, егоїстичними або навіть аморальними, що додає книгам відчуття реалістичності. Наприклад, головні персонажі, такі як Логен Дев'ятипалий, мажор Глокта, та Джезаль дан Лютар, борються не лише зі своїми ворогами, а й із внутрішніми демонами, жорстокими інстинктами і комплексами, які змушують їх переосмислювати свою ідентичність і роль у світі.

Книги також зосереджуються на проблемах корупції та політичного маніпулювання. У світі *The First Law* влада належить тим, хто готовий йти на компроміси з моральними цінностями, використовувати силу або вдаватися до маніпуляцій. Такий підхід показує, як корупція та егоїзм проникають на всі рівні суспільства, підриваючи віру в героїзм і справедливість.

Стиль Аберкромбі іронічний і жорсткий, що робить його світ схожим на наше реальне суспільство, де не існує абсолютного зла чи добра, а є лише люди з власними прагненнями, страхами й амбіціями.

- Стівен Еріксон - його "Малазанська книга полеглих" стала об'єктом досліджень через масштабність світобудови та реалістичне зображення військових конфліктів. Еріксон використовує теми стратегії, військової ієрархії та політичної гри, що перетворює його книги на своєрідні дослідження війни як соціокультурного явища. Ця серія книг досліджує складні теми війни, імперіалізму, ідеалів і влади в межах похмурого й епічного світу. Через великий масштаб сюжету, який охоплює безліч культур, народів, і епох, серія заглиблюється в питання людської природи, смерті, і моральної неоднозначності в умовах постійних воєнних конфліктів і загального

насильства. Книги Еріксона відзначаються інтенсивним психологічним аналізом персонажів, які стикаються з трагічними втратами, сумнівами та питанням вибору між боргом і особистою свободою. Однією з центральних тем є поняття героїзму та жертвоприношення. Військові кампанії Малазанської Імперії показані через призму солдатів, магів і командирів, для яких війна - це не лише справа честі чи сили, але й питання виживання та моральної відповідальності. Еріксон також порушує теми соціальної ієрархії й експлуатації, адже персонажі часто перебувають у напружених стосунках із правителями й богами, що уособлюють корумповану владу.

Іншою важливою рисою серії є акцент на циклічності історії та приреченості повторювати помилки минулого. Книги досліджують, як трагедії і конфлікти впливають на майбутнє покоління та призводять до нових катаклізмів. Через це "Малазанська книга полеглих" є також роздумом над історичною пам'яттю, яка зберігає як колективну мудрість, так і тягар невирішених протиріч. Стівен Еріксон також заглиблюється в питання духовності, міфології та ролі богів у світі. Унікальність серії полягає в тому, що боги в ній показані не як всемогутні істоти, а як сили, залучені у власні інтриги, і часто їхні дії мають випадковий або негативний вплив на людей. Цей підхід створює унікальний контекст, де читачі стикаються з питанням: наскільки великі сили насправді керують долями персонажів і як їхня віра змінює сприйняття реальності.

- Цветан Тодоров, болгарсько-французький філософ і літературознавець, вніс значний внесок у розуміння жанру фентезі та фантастичного. У праці "Введення у фантастичну літературу" він запропонував концепцію "фантастичного" як проміжного стану між реальним і уявним. На думку Тодорова, фантастика виникає там, де читач та персонаж не можуть визначити природу подій, з якими стикаються, і це викликає відчуття сумніву. Він поділив

фантастику на чисте фантастичне, чудесне та дивовижне, підкреслюючи унікальну межу цього жанру в літературі.

- Брайан Аттербері - літературознавець, який значно вплинув на дослідження фентезі як жанру. У своїй книзі "Стратегії фентезі" він розглядає фентезі через призму міфології та колективного несвідомого. Аттербері вводить поняття "читацького договору", підкреслюючи, що читачі фентезі погоджуються прийняти умовність світу, який виходить за межі реального. Він аналізує жанрові особливості, відзначаючи роль архетипів, традиційних сюжетів і символів у формуванні світу фентезі, що глибше пов'язує твори з міфами та епічною літературою.

- Каролайн Ларрінгтон - професорка Оксфордського університету, яка спеціалізується на вивченні фентезі та середньовічної літератури. Вона досліджує, як сучасні фентезійні тексти відображають суспільні й культурні питання, а також як автори фентезі створюють нові світобудови, що вкорінені у міфах і фольклорі. У роботах на кшталт "Зима приходить: середньовічні та сучасні світи" Ларрінгтон аналізує, як сучасне фентезі переосмислює історичні та міфологічні джерела для актуалізації суспільних тем.

Серед дослідників, які вивчали термінологію та концепції у всесвіті «Дюни» Френка Герберта, виділяються кілька ключових фігур. Наприклад, Вільям Тупенс та Тімоті О'Рейлі розглянули філософські ідеї та теми серії, включно з екологічними й соціально-політичними аспектами, що мають вплив на створення унікальних термінів, таких як "Спайс", "Бен Гессеріт" та "Ментати". Вони вказують на те, що ці терміни відображають глибокі філософські й екологічні концепції, такі як розвиток людських можливостей та

етика технологій. Особливо увага приділяється значенню адаптації та виживання в умовах ворожого середовища, що пронизує всю серію "Дюна" та впливає на створення спеціалізованої мови світу Арракіса.

Інші дослідники, такі як Крістен Дж. Кеннеді, зосереджуються на соціально-культурних значеннях термінів і на тому, як вони формують ідентичність персонажів і груп, таких як "Бене Гессеріт" або "Гільдія космічних навігаторів", що посилює культурну і політичну багатшаровість всесвіту. Дж. Макнеллі та інші також підкреслюють зв'язок термінології серії з популярними в 1960-х роках науковими дослідженнями у галузі психології та екології, що стало важливим компонентом для розуміння філософії серії та підкреслення унікальних елементів світу "Дюни", включно з його унікальною термінологією.

Аналіз та переклад мілітарних термінів є складним процесом, що вимагає ретельного дослідження, оскільки такі терміни зазвичай включають спеціальні концепти, характерні для конкретної історичної, культурної чи військової традиції. Однак, науковці здебільшого використовують такі методи для точної передачі нюансів мілітарної термінології:

- Семантичний аналіз. Цей метод передбачає детальне вивчення значень мілітарних термінів в їхньому початковому контексті. Дослідники аналізують зміст слова, намагаючись зрозуміти його зв'язки із соціальною чи політичною ситуацією, зокрема чи втілює воно конкретну військову доктрину, тип підрозділу, зброю, стратегію, або ж тактику. Наприклад, при перекладі слова "knight" потрібно враховувати не тільки його буквальний сенс як "лицар", а й соціальний статус та етичні стандарти лицарства в середньовічній Європі.

- Етимологічний підхід. У цьому випадку перекладачі досліджують історію походження слова, яке могло змінювати свої значення або набувати

нових конотацій з часом. Наприклад, термін "legion" походить із латини, де означав військове з'єднання, однак з часом набув більш широкого значення в різних арміях світу. Врахування етимології допомагає зрозуміти культурні особливості формування терміну і віднайти точний відповідник.

- Контекстуалізація. Цей метод спрямований на адаптацію мілітарних термінів до культурних особливостей цільової мови. Перекладачі можуть обирати термін, що є зрозумілішим для читача цільової культури, зберігаючи при цьому відповідний військовий статус або статус суб'єкта. Наприклад, при перекладі специфічних рангів або звань може виникати необхідність знаходження еквівалентів, які існують у місцевих військових традиціях.

- Функціональний еквівалент. Цей метод дозволяє перекладачам знаходити аналоги, які виконують схожу роль, хоч і можуть не мати точного відповідника в цільовій мові. Наприклад, при перекладі англійського терміну "marshal" у деяких контекстах використовується слово "маршал" як загальне поняття для високого військового звання, хоча в різних арміях функції можуть змінюватися. Функціональні еквіваленти дозволяють зберегти зв'язок з військовою ієрархією.

- Транслітерація та калькування. Іноді перекладачі вважають що краще зберегти терміни в їхній оригінальній формі (транслітерація) або переводити їхню структуру дослівно (калькування), і це дозволяє зберегти автентичність. Наприклад, для термінів, пов'язаних із фантастичними світами, як-от у "Дюні" або "Пісні льоду та полум'я", такі прийоми можуть зберегти оригінальне звучання та екзотичність слова, сприяючи глибшому зануренню читача у світ твору.

Порівняння підходів до перекладу фентезійних творів вимагає розгляду різноманітних факторів: стилю, жанрових особливостей, культурної автентичності та специфічної лексики. У перекладі епічного "Володаря перснів" Дж.Р.Р. Толкіна, наприклад, перекладачі часто дотримуються архаїчної стилістики, зберігаючи високий реєстр і ритмічність мови, що передає атмосферу героїчної давнини.

Інший підхід застосовується до "Пісні льоду та полум'я", де важливим є відтворення більш сучасної, реалістичної лексики з грубими, жорсткими описами. Перекладачі тут фокусуються на збереженні темного, політично насиченого тону, що відображає складну соціальну структуру та конфлікти.

Для прикладу застосування різних прийомів та підходів перекладу як приклади варто переглянути фентезійні виміри Warhammer 40k та "Відьмака", адже ці фентезійні виміри дуже відрізняються між собою.

Світобудови Warhammer 40k та "Відьмака" представляють кардинально різні підходи до створення фентезійних вимірів. У центрі цих розбіжностей - жанрова основа, тематика, масштаб і тональність.

Warhammer 40k є міксом наукової фантастики та мілітарного фентезі, що розгортається в масштабі всієї галактики. Мільйони світів перебувають у вічному конфлікті між людьми, технократами, прибульцями та демонами. У протиположності цьому "Відьмак" - локальне темне фентезі, глибоко вкорінене в середньовічну естетику з слов'янськими мотивами, де події розгортаються в межах королівств, населених людьми, магами й чудовиськами.

Warhammer 40k зосереджений на епічних темах: релігійному фанатизмі, імперіалізмі, нескінченній війні та людській безнадії перед величезністю всесвіту. Його тон - похмурий, фаталістичний і монументальний.

"Відьмак" акцентує увагу на людських слабкостях, моральній амбівалентності та соціальній несправедливості. Через персонажів на кшталт

Геральта, який постійно стоїть перед вибором "меншого зла", читачі бачать світ, сповнений іронії, гумору й трагедії.

Тональність Warhammer 40k - це серйозність і гіперболізація. Його світ це поле битви, де життя нічого не варте, а історія повторюється нескінченною війною. Натомість "Відьмак" демонструє багатий гумор і реалістичність у деталях: побутові сцени, колоритний діалог та глибока прив'язаність до фольклору створюють відчуття близькості до реального світу.

Warhammer 40k часто підкреслює глобальні теми - конфлікти ідеологій, технологічну деградацію та велич потойбіччя. "Відьмак" натомість глибоко вкорінений у слов'янський фольклор: чудовиська, магія і суспільні звичаї відображають історичну та міфологічну спадщину Східної Європи.

Ці два фентезійні виміри уособлюють дві крайності фентезійного світобудування: монументальний космічний масштаб проти камерної глибини; похмура велич проти людяності. Обидва світи по-своєму унікальні, однак вони демонструють, наскільки гнучким і багатограним може бути жанр фентезі.

Переклад Warhammer 40k та "Відьмак" потребують різних стратегій, зумовлених жанровими та культурними відмінностями.

- Warhammer 40k

Лексика: Орієнтована на військову і науково-фантастичну термінологію. Переклад часто використовує калькування та транслітерацію, щоб зберегти унікальність (наприклад, Adeptus Mechanicus як Адептус Механікус чи Imperium of Man як Імперіум Людства).

Стиль: Високий реєстр з домішками латинізмів для створення епічного, церемоніального звучання.

Культурний аспект: Особливий акцент на збереженні релігійної символіки та футуристичної естетики.

Переклад творів із всесвіту Warhammer 40k є складним завданням через багат шаровість світобудови, термінологічну специфіку та стилістичну унікальність. Успішний переклад має враховувати наступні аспекти:

Збереження автентичності термінології

У Warhammer 40k використовуються численні вигадані терміни, які мають релігійний, науковий і мілітарний відтінок (Auspex, Exterminatus, Psyker). У таких випадках доцільно застосовувати:

Транслітерацію (Псайкер, Екстермінатус, Ауспекс), щоб зберегти оригінальний колорит.

Калькування (Механікум, Астра Мілітарум) для створення зрозумілих локалізованих термінів.

Назви фракцій і титулів: Їх важливо залишати максимально близькими до оригіналу, щоб зберегти зв'язок із всесвітом (наприклад, Imperium of Man як Імперіум Людства).

Стилістична точність

Тексти Warhammer 40k вирізняються монументальністю і пафосом. Переклад має зберігати цей тон через використання архаїзмів, урочистих конструкцій і складнопідрядних речень. Також мова повинна передавати відчуття безнадійності, що є ключовою рисою Grimdark-естетики.

Культурна адаптація

Оскільки в центрі всесвіту Warhammer 40k є релігійний фанатизм, важливо точно перекладати релігійні терміни (Ecclesiarchy - Еклезіархія),

зберігаючи їхнє глибоке значення. Переклад має підкреслювати тоталітарний, мілітаризований характер світу.

Локалізація діалогів

Мова героїв має відповідати їх статусу: високий стиль для командирів і церковників, буденний чи грубий - для солдатів і найманців. У деяких випадках солдатський сленг можна адаптувати для зрозумілості, але важливо не втратити атмосферу.

Переклад Warhammer 40k потребує комплексного підходу: точності в термінології, збереження стилістичної та тональної автентичності, а також адаптації до культурного контексту. Успішна локалізація дозволить українським читачам глибше відчувати атмосферу всесвіту й оцінити його складність.

- "Відьмак"

Лексика: Наповнена слов'янським фольклором і архаїзмами. Перекладачі часто адаптують специфічні слов'янські терміни для міжнародного читача (наприклад, strzyga як "стрига").

Стиль: Повсякденна, часом груба мова з діалектизмами, що підкреслює реалістичність персонажів і світу.

Культурний аспект: Велика увага до локалізації фольклорних образів, щоб вони залишались зрозумілими та водночас зберігали автентичність.

Переклад творів Анджея Сапковського зі світу "Відьмака" - це процес, що вимагає дбайливого підходу до культурної автентичності, стилістичної точності та адаптації фольклорних ідіом.

Збереження слов'янської автентичності

Багато термінів походить із польського фольклору (strzyga, leshy). Їх слід залишати максимально автентичними, використовуючи слов'янські корені (страга, лісовик). Назви місць, побутові терміни та імена героїв мають зберігати зв'язок із слов'янською естетикою. Наприклад, ім'я Geralt of Rivia варто залишати без змін, але адаптувати до українського звучання (Геральт із Рівії).

Стилістична точність

Персонажі відрізняються соціальним статусом, тому їхня мова варіюється. Аристократи говорять урочисто, тоді як селяни використовують діалектизми.

Сапковський відомий своєю іронічною манерою письма, яку важливо передати через відповідний вибір лексики та інтонацію.

Переклад вигаданих назв

Унікальні терміни, як-от Aard чи Igni, можна транслітерувати, щоб зберегти атмосферу. Утім, іноді варто додати пояснення в тексті чи примітках.

Імена та назви фракцій: Wild Hunt має перекладатися як Дикий Гін, щоб зберегти зрозумілість для українського читача.

Локалізація гумору та ідіом

Фразеологізми, діалоги й побутові вислови мають зберігати автентичність і не втрачати змісту. Наприклад, приказки або саркастичні репліки Геральта можна адаптувати, використовуючи відповідники з української культури.

Переклад "Відьмака" - це мистецтво збереження слов'янської самотності, глибини персонажів і стилістичної багатшаровості. Успішна локалізація дозволяє читачам відчувати магію й багатогранність цього всесвіту без втрати його унікальної ідентичності.

Переклад і адаптація книжкових серій з таких різних всесвітів, як "Відьмак" Анджея Сапковського та всесвіту Warhammer 40k, вимагають різних підходів. Це зумовлено їхньою суттєвою відмінністю в тематиці, стилі, культурному контексті, а також у призначенні для аудиторії. Однак, разом з тим, існують спільні риси, що є ключовими для успішної локалізації таких фентезійних текстів.

У "Відьмаку" основна увага приділяється магії, епосам та фольклорним істотам. Перекладачі часто стикаються з казковими термінами, які потребують локалізації з урахуванням традицій читача.

Warhammer 40k орієнтований на мілітарну термінологію, технократичні концепти (Dreadnoughts, Chainsword, Bolter), а також на створення термінів, пов'язаних із релігією та ідеологією (Emperor of Mankind, Horus Heresy).

У "Відьмаку" текст сповнений іронії, діалектизмів і гумору, що вимагає творчого підходу до перекладу. Тексти Warhammer 40k більш серйозні, насичені пафосом, часто використовують урочисту лексику.

Однак, обидва ці світи мають складну структуру, і перекладачу необхідно глибоко зануритися у їхню історію, культурний контекст і термінологію. Для "Відьмака" це означає розуміння міфологічного підґрунтя, а для Warhammer 40k - знайомство з багатогранною ієрархією фракцій, техніки й вірувань.

Обидва твори мають унікальну атмосферу, яка є ключовою для читача. У випадку "Відьмака" це слов'янський фольклор і близькість до природи, а в Warhammer 40k - гнітюча безвихідь.

Переклад "Відьмака" та Warhammer 40k вимагає врахування культурного контексту, стилістичних особливостей і очікувань читачів. Хоча ці два світи кардинально відрізняються за темою й стилем, їх об'єднує потреба у збереженні автентичності, термінологічної точності та передачі атмосфери. Вдалий переклад обох серій залежить від глибокого розуміння їхньої суті та мистецького підходу до адаптації тексту.

Коли мова йде про переклад таких фентезійних творів, як "Дюна" Френка Герберта і "Пісня Льоду та Полум'я" Джорджа Мартіна, можна побачити суттєві відмінності в підходах до роботи з текстом через різну природу цих всесвітів та особливості культурних, соціальних і політичних контекстів, що в них зображені.

"Дюна" є науково-фантастичним твором, хоча й з елементами фентезі. Це історія, що відбувається на далекій планеті в майбутньому, де існує глибока політична боротьба, релігійні вірування і складні економічні взаємозв'язки, зокрема навколо важливого ресурсу - спецій (melange). Тут величезну роль відіграють науково-фантастичні терміни, які стосуються технологій, біології, еволюції, і політичної боротьби.

"Пісня Льоду та Полум'я" є більш класичним прикладом фентезі з середньовічною атмосферою, де магія, дракони, лицарі і королівства складають основу світу. Ці твори оперують більш традиційними архетипами, з акцентом на динаміку політичних інтриг, соціальну нерівність та боротьбу за владу, проте з великою кількістю власних вигаданих культур і мов.

Переклад термінів з "Дюни"

У "Дюні" часто трапляються технічні, релігійні та соціальні терміни, що вимагають певної адаптації та осмислення. Такі терміни як "melange", "Bene Gesserit", "Sardaukar" або "Mentat" мають глибокий контекст і пов'язані з

окремими системами вірувань, політики чи науки. Переклад цих термінів часто передбачає прийняття або адаптацію таких слів без прямого перекладу, наприклад, "Mentat" може бути перекладено як "ментат", залишаючи його без змін, щоб зберегти таємничість і незвичність. Також технічні терміни включають "still suit" (костюм для виживання в пустелі), "sandworm" (пісочний черв'як). Тут важливо знайти терміни, які зберігають не тільки буквальный сенс, але й атмосферу світу. Для "still suit" перекладач може вибрати адаптовану форму, як "костюм для збереження вологи", зберігаючи точність і розкриваючи функціональність цього елемента.

Переклад термінів з "Пісні Льоду та Полум'я"

Переклад "Пісні Льоду та Полум'я" вимагає іншого підходу, оскільки цей твір пов'язаний з багатими культурними традиціями середньовіччя, політичною боротьбою та магією. Такі терміни як "Lord Commander", "Hand of the King", "Master of Whisperers", це середньовічні терміни, що вимагають адаптації до реалій культури оригінального твору. Ці титули можуть бути перекладені як "Лорд Командир", "Рука Короля", або "Майстер Шепотів", щоб зберегти їхнє значення, але адаптувати під українське середовище. Місцеві магічні системи в "Пісні Льоду та Полум'я" мають свої назви, як-от "магія крові", "способи ворожіння". Ці терміни можуть адаптуватися через описовий переклад, щоб читачам було зрозуміло, про що йде мова.

У "Дюні" стиль тексту більш філософський, науково-теоретичний і часто акцентує на глибоких внутрішніх роздумах персонажів, зокрема через використання цитат, мантр і релігійних концептів. Ці терміни вимагають точного перекладу, оскільки вони відіграють важливу роль у формуванні світогляду персонажів.

"Пісня Льоду та Полум'я" має більш драматургічний характер, де акцент на інтригах, персонажах, їхніх особистих мотиваціях і політичних альянсах. Перекладач має зберегти не тільки лексичні особливості, а й характер, манеру розмови персонажів. Це важливо, адже кожен персонаж має свою унікальну манеру спілкування - від високих аристократичних титулів до грубого і приземленого мови.

"Дюна" має глибокий вплив арабської культури, з багатьма термінами, що мають корені в арабській мові, такими як "Sietch" (бункер), "Shai-Hulud" (божественний черв'як), "Fremen" (пустельні люди). Це вимагає адаптації, яка б зберігала культурні особливості, але робила їх зрозумілими для широкої аудиторії.

"Пісня Льоду та Полум'я" базується на середньовічних європейських культурах, особливо на британській та скандинавській історії. Тут терміни, що стосуються лицарства, рицарських звичаїв і середньовічної військової термінології, є більш прямолінійними й можуть бути адаптовані до реалій того часу.

Таким чином, підходи до перекладу "Дюни" і "Пісні Льоду та Полум'я" суттєво відрізняються через різні культурні, політичні та технологічні контексти цих творів. Хоча обидва твори мають багато спільних рис, таких як складні персонажі, інтриги і глобальні війни, їхні фентезійні виміри є кардинально різними.

"Дюна" - це науково-фантастичний роман, дія якого розгортається в далекому майбутньому, на пустельній планеті Арракіс, яка є єдиним джерелом дорогоцінного ресурсу. Герберт створює складний, багатоплановий всесвіт, у якому наукові, технічні і політичні концепти тісно переплетені з релігійними віруваннями, екологічними катастрофами і економічними інтересами. Планета Арракіс, з її суровими умовами та жорстокими політичними інтригами, є

уособленням цього науково-фантастичного світу, де наукові та біологічні явища впливають на політичні рішення.

"Пісня Льоду та Полум'я", в свою чергу, належить до класичного фентезі, заснованого на середньовічній європейській історії, але з додаванням елементів магії, драконів, ворожих богів і древніх сил. Цей світ, хоча й великий і багатий на різні культури та раси, більше орієнтується на соціальні структури середньовічного феодалізму, з його конфліктами, боротьбою за владу, королівствами та військовими кампаніями. Міжнародні інтриги, магія і лицарські звичаї є основними елементами, які формують структуру світу.

У "Дюні" політика організована навколо великих династій та універсальних імперій. Тут є велика кількість різноманітних фракцій, зокрема Бене Гессеріт, Гільдія Простору, Сардукар та інші. Всі вони взаємодіють за допомогою хитрих стратегій, змов і контрабанди. Влада в світі Дюни не зводиться лише до однієї імперії чи однієї релігії, а скоріше являє собою заплутану мережу соціальних і економічних відносин між планетами та групами. Політика в "Дюні" зосереджена на конкуренції за спецію (найцінніший ресурс), маніпуляціях, змовах, релігійних пророках і навіть генетичних маніпуляціях.

В "Пісні Льоду та Полум'я" політичні структури засновані на боротьбі за королівські трони і місця і розподіл землі серед численних дворянських родин. Кожне королівство і кожен замок мають свою систему правління, титули і вплив. Тут також присутні заплутані політичні інтриги, але основний фокус зосереджений на боротьбі між великими домами. Магія і надприродні сили виступають як допоміжний елемент, а не як основний фактор, що визначає політичні інтриги.

В "Дюні" релігія є центральним елементом, який впливає на всю політику і соціальні структури. Віра в пророків, пророцтва і культурні ритуали створюють міфологічну тканину світу. Бене Гессеріт, організація жінок, яка практикує стародавні релігійні і фізіологічні практики, відіграє ключову роль в маніпулюванні політикою і створенні нових династій. Релігійний елемент у Дюні пов'язаний з великою кількістю заплутаних концептів і культів, що виникають через переплетення культури і політики.

У "Пісні Льоду та Полум'я" релігія не настільки визначає політику, але також займає важливе місце. Відмінність полягає в тому, що тут магія більше асоціюється з давніми силами природи і богами. Релігія Старих Богів, Віра в Вогонь, а також культ Воскресіння драконів відображають магічні елементи, що впливають на культуру і політику, але не мають такого рівня інтеграції в саму політичну структуру, як у "Дюні". Замість цього, релігія тут більше служить для підсилення характерів і сюжетних ліній.

Один з найбільш помітних аспектів, де "Дюна" і "Пісня Льоду та Полум'я" кардинально відрізняються, це магія. У "Дюні" магія часто є чимось більше, ніж просто надприродними силами; вона поєднується з наукою, психологією і біологією. Бене Гессеріт практикує магію свідомості, а Спеція сама по собі має надприродні властивості, що дозволяють людям досягати надзвичайних здібностей.

У "Пісні Льоду та Полум'я" магія є більш традиційною. Вона обмежена певними ворожіннями, закляттями та володінням драконами. Магія, хоча й має потужний ефект, не пов'язана з такою глибинною інтеграцією в науку чи політику, як у "Дюні". Тут магія більше служить для створення атмосферних ефектів і як один з елементів фентезі.

В "Дюні" природа є активним учасником сюжету. Арракіс - це екстремальна планета, де пустелі і пісочні черв'яки відіграють важливу роль у виживанні людства. Ідея екології, виживання і ресурсів є не тільки основою конфліктів, а й важливою частиною культури і релігії. Відсутність води, контроль за ресурсами і баланс між людством і природою формують ідеї, що проникають у політику і особисті мотивації героїв.

У "Пісні Льоду та Полум'я" природа і клімат, хоча й важливі, більше служать фоном для розвитку подій. Наприклад, Західні Вітри і Снігові бурі важливі для умов життя на півночі, але вони не займають такого ж центрального місця, як екологія в Дюні.

Книги Френка Герберта є одними з найбільш значущих творів наукової фантастики. Вони вирізняються не лише своєю глибиною й унікальним світобудовою, але й складністю мови, величезною кількістю термінів і концептів, що належать до різних сфер знань: науки, релігії, філософії та політики. Тому переклад книг "Дюни" потребує особливого підходу, оскільки неправильний вибір термінів або інтерпретація може суттєво змінити сприйняття тексту і навіть спотворити авторський задум.

Френк Герберт володіє унікальним стилем письма, який поєднує технічний опис з глибокими філософськими роздумами. Переклад має зберігати цю атмосферу, відображаючи емоційну глибину тексту. Для цього необхідно ретельно передавати не лише зміст, а й стиль мови - вишукані, іноді важкі для сприйняття фрази, що часто супроводжуються філософськими діалогами, релігійними і метафізичними роздумами. Перекладач має уважно ставитись до передачі мовних конструкцій, що можуть містити різні рівні смислів, від повсякденної мови до підвищеного стилю.

Особливо важливим є переклад внутрішніх монологів головного героя, Пола Атрейдеса, які часто містять елементи філософії, духовних пошуків та роздумів. Використання правильних мовних конструкцій, які зберігають задум автора, є важливим для створення атмосфери глибини.

"Дюна" насичена метафорами, алегоріями та символами, які можуть бути важкими для перекладу. Наприклад, в романі використовується символіка піску і пустелі як відображення боротьби за виживання. Іноді подібне вимагає додаткових пояснень у тексті, аби читачі не втратили важливі культурні посилання.

Враховуючи, що "Дюна" має велику кількість унікальних термінів і концептів, важливо також зберігати не лише наукову точність, але й культурну адекватність для цільової аудиторії. Наприклад, терміни, які мають специфічне значення в контексті арабської культури, такі як "Фремен" або "Ліссан Аль Гаїб", можуть вимагати додаткових пояснень, щоб читачі, не знайомі з арабськими традиціями, зрозуміли їхній культурний контекст.

"Пісня Льоду та Полум'я" не тільки вражає масштабом свого світу, багатством персонажів і складністю політичних інтриг, але й має величезну кількість термінів, які мають специфічне значення для цього всесвіту. Як і в багатьох інших фентезійних творах, переклад цієї серії книг вимагає уважності та творчого підходу, адже він має донести до читача не тільки значення, але й атмосферу, політичний контекст і культурні особливості, які зробили цей твір таким унікальним.

Однією з ключових особливостей "Пісні Льоду та Полум'я" є величезна кількість культурних термінів, що стосуються фентезійних рас, регіонів і соціальних класів. Прикладом є назви регіонів, таких як Вестерос, Ессос, а також різноманітні народи і касты - Ланністери, Старки, Таргарієни, Дотракійці, при перекладі та адаптації назв яких важливо зберегти звучання, що нагадує про фантастичні корені цього світу, водночас роблячи терміни доступними для цільової аудиторії. Наприклад, імена великих будинків та каст можуть зберігатися в оригіналі, а культурні особливості, пов'язані з ними, можуть бути пояснені в додаткових примітках або за допомогою контексту в самих текстах.

Велика частина "Пісні Льоду та Полум'я" зосереджена на політичних інтригах і боротьбі за владу, що передбачає використання специфічних термінів,

які стосуються феодальної системи, військової організації, титулів і інститутів. Тому особливу увагу треба приділити перекладу таких термінів, як король, королева, сеньйор, сер, леді, а також військових титулів, наприклад, командир, генерал, граф. Проблеми можуть виникати при перекладі складних юридичних та військових систем, таких як орден нічних стражників або жерці Старого Бога, де точність і відповідність оригіналу є критичними для збереження атмосферності твору.

Світ "Пісні Льоду та Полум'я" наповнений магією, ритуалами та містичними силами, зокрема такими поняттями, як чарівники, відьми, вороги ночі, заклинання, магичні предмети тощо. Тут важливо не тільки точно передати ці терміни, але й зберегти їх атмосферу та загадковість, що є однією з основних рис цієї саги. Наприклад, таким термінам як синій вогонь (blue fire) або королівська гвардія (kings guard) потрібно зберігати відчуття величі та таємничості.

"Пісня Льоду та Полум'я" є не лише епічною фентезійною історією, але й всесвітом, що має безліч інтертекстуальних алюзій до реальної історії, міфів та літератури. Важливою частиною перекладу є передача цих алюзій, щоб читач міг відчути зв'язок із реальними історичними подіями чи легендами. Наприклад, образи Ланністерів та Таргарієнів мають паралелі з реальними династіями, такими як Тюдори чи Стюарти в історії Англії.

Однією з основних проблем перекладу є вибір між локалізацією та транскрипцією. Вибір між використанням термінів, які будуть легко зрозумілі читачеві в його культурному контексті, і збереженням оригінальних, що можуть звучати екзотично, залежить від цільової аудиторії. У випадку "Пісні Льоду та Полум'я", важливо зберегти екзотичність і унікальність світу, при цьому не позбавляючи читача можливості зрозуміти основні терміни й концепти.

Наприклад, "Володарі Повітря" або "Лицарі на Драконах" можна перекласти з адаптацією, що дасть відчуття більш знайомої реальності, однак, важливо не відходити від оригінального задуму та інтерпретації твору.

Переклад великих епічних фентезі-романів є складним і важливим завданням, оскільки кожен з цих двох творів містить багатий лексикон, специфічні культурні терміни та унікальні концепти. Однак підходи до перекладу та адаптації можуть значно відрізнятися, враховуючи різну природу обох серій.

Однією з основних відмінностей між "Дюною" та "Піснею Льоду та Полум'я" є їхній світ. З точки зору перекладу, для "Дюни" важливо зберегти технічний аспект термінів, таких як спеціалізовані машини, наукові теорії або вибіркові технології, водночас не зраджуючи науково-фантастичному тону твору. Одна з головних задач при перекладі - не втратити специфіку технологічного та екологічного контексту, але водночас зробити терміни доступними для розуміння без погіршення атмосферності.

У "Дюні" магія, хоча й присутня у вигляді різних релігійних практик, таких як жерці, таємні ритуали та Ментати, частіше поєднується з наукою та технологією. Тому терміни, пов'язані з магією та релігією, мають бути передані таким чином, щоб зберегти їх напівнауковий характер. Наприклад, терміни на кшталт "Ментат" можуть вимагати точного пояснення або адаптації, щоб підкреслити його роль у суспільстві, не відходячи від науково-фантастичної природи твору. В "Пісні Льоду та Полум'я" магія є більш класичною і представлена як частина міфології, магічних предметів та чарівних істот, таких як ведмедиця, чаклунка або магічні предмети. Ці терміни можуть бути менш проблемними для перекладу, оскільки фентезі, як жанр, надає більше простору для творчої адаптації та вигаданих систем магії.

Незважаючи на великі відмінності між Дюною та Піснею Льоду та Полум'я, можна виділити і спільні риси в підходах до перекладу. У обох випадках перекладачам важливо зберігати атмосферу оригінального тексту, передавати характерний стиль, уникати надмірної локалізації, щоб не втратити іноземний колорит. Крім того, в обох випадках необхідно ретельно працювати з

термінами, що стосуються політики, титулів, магії та культурних практик, щоб не втратити глибину і багатство оригіналу.

У підсумку, переклад Дюни та Пісні Льоду та Полум'я вимагає різних підходів і методів адаптації, оскільки ці два твори відрізняються своєю природою, жанровими особливостями та культурними контекстами. Проте, обидва світи потребують уважного і творчого підходу, збереження атмосферності та точності, щоб донести до читачів магію, інтригу та глибину цих фантастичних всесвітів.

3. 2. Аналіз прийомів перекладу власних назв

Переклад власних назв є важливою складовою роботи перекладача, адже від правильного вибору прийому залежить зрозумілість тексту для цільової аудиторії та збереження його культурної автентичності. Власні назви - це не просто слова, а носії історичних, соціальних, і навіть емоційних смислів, що мають ключове значення у будь-якому тексті. Згідно з Арікою Окрент, вибір способу перекладу визначається жанром тексту, культурним контекстом і цільовою аудиторією.

Основні прийоми перекладу власних назв:

- Транскрипція і транслітерація

Ці методи є базовими для передання звучання або написання власних назв мовою перекладу. Транскрипція передає звучання, наприклад, Shakespeare як Шекспір, а транслітерація зосереджується на відтворенні букв: Washington - Вашингтон. Обидва підходи дозволяють зберегти ідентичність назв, але іноді вони потребують адаптації для спрощення сприйняття.

- Калькування

Калькування – це прямий переклад складових частин назви. Наприклад, Greenland перекладається як Зелена земля. Такий підхід зберігає змістову суть, але може втратити звучання або культурний контекст.

- Адаптація

Адаптація враховує специфіку культури цільової аудиторії. Наприклад, Oxford University стає Оксфордським університетом, оскільки в українській мові закріпилася традиція адаптувати назви установ.

- Описовий переклад

Цей метод застосовується, коли назва не має прямого відповідника і потребує пояснення, наприклад, Big Ben перекладається як Великий дзвін Вестмінстерського палацу. Цей прийом часто використовується в академічних і наукових текстах.

- Збереження оригіналу

Деякі назви залишаються незмінними, наприклад, Google. Це доцільно, якщо назва загальновідома або її переклад може заплутати читача.

- Комбіновані прийоми

Складні назви часто потребують застосування одразу кількох прийомів. Наприклад, New York - Нью-Йорк (транслітерація та калькування).

Переклад власних назв часто супроводжується труднощами, пов'язаними з культурними, історичними та стилістичними аспектами. Наприклад, у художніх текстах, таких як фентезі, назви несуть емоційне та символічне навантаження. Перекладач має зберегти ці елементи, водночас роблячи текст зрозумілим для читача. У наукових текстах точність є пріоритетом, тому тут частіше використовують транскрипцію, транслітерацію або калькування. Водночас у публіцистичних текстах адаптація й опис можуть бути доречнішими, адже вони сприяють простоті сприйняття.

Художня література, особливо фентезі, вимагає творчого підходу до перекладу власних назв. Назви вигаданих місць, персонажів чи предметів мають не лише звучати природно, але й гармоніювати із загальним стилем тексту. Наприклад, Hogwarts у перекладі на українську став Гогвортсом, що зберігає звучання та стиль вигаданого світу. Вибір прийому перекладу залежить від мети тексту, цільової аудиторії та культурного контексту. Неправильно перекладена власна назва може спотворити зміст тексту або зробити його менш доступним для читача. Це багатогранний процес, що вимагає врахування фонетичних, графічних, культурних і контекстуальних особливостей. Як зазначено у працях Гері Вульфа, універсальних підходів не існує, адже кожен текст має свої вимоги. Однак майстерність перекладача полягає в тому, щоб знайти баланс між точністю та зрозумілістю, відтворивши не лише зміст, а й дух оригіналу.

- Транскрипція та транслітерація

Переваги:

Збереження автентичності звучання або написання.

Зручність для читачів, знайомих з оригінальною мовою.

Недоліки:

У деяких випадках транскрипція може створити додаткове навантаження для читача, особливо якщо назва має культурну прив'язку, яку не передано.

- Калькування

Переваги:

Зрозумілість для цільової аудиторії.

Збереження семантичного змісту назви.

Недоліки:

Може втрачатися культурний контекст або стилістична унікальність.

- Адаптація

Переваги:

Назва сприймається як органічна частина цільової мови.

Полегшує розуміння для читача.

Недоліки:

Ризик втрати оригінальної ідентичності.

- Збереження оригіналу

Переваги:

Висока точність і впізнаваність.

Доречно для міжнародних брендів і загальновідомих назв.

Недоліки:

Може бути незрозумілим для частини аудиторії.

Переклад власних назв у фентезі є складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння культури, історії та світобудови твору. Фентезійний жанр насичений власними назвами, що виконують функції ідентифікації, символізму, та створення унікального художнього простору. Для успішного перекладу таких назв перекладачі та науковці застосовують різноманітні методики, які залежать від текстуального та культурного контексту.

- Функції власних назв у фентезі

Власні назви у фентезі, такі як імена персонажів, місцевостей, рас, артефактів чи концептів, є важливим засобом характеристики світу твору. Вони передають екзотичність і автентичність вигаданих світів. Наприклад, у серії "Володар перснів" Дж. Р. Р. Толкіна назви, як-от Mordor, Rivendell або Lothlorien, несуть історичний та міфологічний підтекст, пов'язаний із мовною системою вигаданого світу.

Методи перекладу власних назв

Науковці, як-от Пітер Ньюмарк та Крістіна Норд, виділяють кілька основних підходів до перекладу власних назв, зокрема транскрипцію.

Цей метод передбачає збереження фонетичних особливостей оригінальної назви. Дослідження Ньюмарка підтверджують ефективність цього підходу для збереження автентичності.

У перекладі важливо зберегти звучання назви, її ритмічність та символіку. Назви, як-от Winterfell або King's Landing, у "Пісні льоду та полум'я", потребують делікатного підходу, щоб відобразити їхню естетику.

Переклад власних назв повинен узгоджуватися із загальним стилем твору. Наприклад, у "Володарі перснів" використання вигаданих мов, таких як

ельфійська, потребує специфічної передачі, яка враховує внутрішню логіку мови.

Переклад власних назв у фентезі є багатогранним процесом, який вимагає не лише майстерності перекладача, а й знання специфіки жанру. Використання методів транскрипції, калькування чи адаптації залежить від текстуального контексту та культурних особливостей.

Дослідження перекладу власних назв охоплює різноманітні аспекти - від лінгвістичного аналізу до культурологічних та когнітивних підходів. У цій галузі працювало багато науковців, які вивчали особливості передачі власних назв у різних контекстах.

У своїй роботі "Descriptive Translation Studies and Beyond" Гідеон Тупі аналізує, як переклад власних назв впливає на сприйняття тексту. Він підкреслює важливість дотримання культурних норм у перекладах фентезійних текстів.

У своїх дослідженнях Каролайн Ларрінгтон аналізує вплив власних назв на побудову наративу та створення символічного підтексту у творах, як-от "Пісня льоду та полум'я".

Переклад імен у фентезі є одним із найбільш складних аспектів роботи перекладача. Імена часто мають культурний, історичний чи символічний зміст, який необхідно зберегти або адаптувати для читачів іншої культури. Залежно від контексту, функції імені та його важливості для сюжету, перекладач може використовувати різні підходи.

- Транскрипція (фонетична адаптація)

Переклад імен через передачу звучання оригінального імені мовою перекладу.

Наприклад: Frodo - Фродо, Gandalf - Гендальф.

Цей прийом часто використовується для збереження унікальності імені, особливо якщо воно має вигадане походження.

- Транслітерація

Передача імені з урахуванням алфавітних правил мови перекладу.

Наприклад: Legolas - Леголас, Aragorn - Арагорн.

Застосовується для імен, які не мають прямого культурного чи семантичного значення.

- Калькування

Імена, що мають чітке значення у мові оригіналу, можуть бути перекладені буквально.

Наприклад: Winterfell - Зимовий Пад, Rivendell - Рівенділ або Розколина Річки.

Калькування використовується, коли ім'я передає символіку чи важливу інформацію про сюжет або персонажа.

- Адаптація

Зміна імені з урахуванням культурних особливостей мови перекладу, щоб зробити його зрозумілішим для читачів.

Наприклад: Diagon Alley - Косий провулок.

Цей метод застосовується, коли звучання або структура оригінального імені не відповідають традиціям цільової мови.

- Заміна (локалізація)

Ім'я може бути замінене іншим, близьким за змістом або функцією, яке легше сприймається в культурі перекладу.

Наприклад: Tom Bombadil може бути адаптовано як Том Бомбадил.

- Омітання або скорочення

Деякі імена можуть бути скорочені або спрощені, якщо це не впливає на розуміння тексту.

Наприклад: Théoden → Теоден.

- Збереження оригіналу

У деяких випадках імена залишаються без змін, особливо якщо вони мають глобальне впізнаване значення.

Наприклад: Sauron, Saruman.

Це найчастіше зустрічається у текстах, де важливо зберегти екзотичність.

Додавання пояснень

У примітках або тексті може бути додана інформація про значення імені, щоб допомогти читачам зрозуміти його символіку. Наприклад, у перекладах "Дюни" для Muad'Dib додавали примітку, що це назва пустельного звірка, який асоціюється з героєм.

Приклади:

- "Володар перснів" Дж. Р. Р. Толкіна

Bilbo Baggins - Більбо Торбин (калькування + адаптація).

Treebeard - Древобород (буквальний переклад).

- "Гаррі Поттер" Дж. К. Роулінг

Hogwarts - Гогвортс (транскрипція).

Slytherin - Слизерин (транскрипція з адаптацією).

- "Дюна" Френка Герберта

Shai-Hulud - Шай-Хулуд (транслітерація).

Arrakis - Арракис (транслітерація).

- "Пісня льоду та полум'я" Джорджа Р. Р. Мартіна

Winterfell - Зимосіч (калькування).

Kings Landing - Королівська Гавань (адаптація).

Також у перекладі імен важливо передати атмосферу вигаданого світу. Деякі імена можуть втрачати свій зміст через відсутність аналогів у мові перекладу.

Прийоми перекладу імен у фентезі залежать від характеру імені, функцій, які воно виконує, та особливостей світу твору. Використання транскрипції, калькування, адаптації чи пояснень дає змогу перекладачам досягти балансу між збереженням авторського задуму та доступністю тексту для цільової аудиторії.

Переклад імен у фентезі вимагає від перекладача не лише мовних знань, а й глибокого розуміння контексту, культури вигаданого світу та його символічної системи. Імена у фентезійних творах виконують різноманітні функції: створюють атмосферу, розкривають характер персонажа, натякають на сюжетні повороти чи мають культурне значення. Важливо зробити аналіз основних методів адаптації імен у фентезі, покладаючись на характеристику Марк Дж. П. Вульфа:

- Транскрипція

Цей метод передбачає передачу звучання імені мовою перекладу.

Переваги: зберігає оригінальне звучання та екзотичність.

Недоліки: може втрачатися семантичний або культурний зміст.

Приклад:

Frodo - Фродо

Gandalf - Гендальф

- Транслітерація

Передача імені за правилами алфавіту цільової мови.

Переваги: дозволяє зберегти орфографічну ідентичність імені.

Недоліки: іноді може виглядати штучно або важко сприйматися в цільовій мові.

Приклад:

Legolas - Леголас

Arrakis - Аппакіс

- Калькування (буквальний переклад)

Ім'я перекладається буквально, передаючи значення його складових частин.

Переваги: розкриває символічне значення імені.

Недоліки: може втрачатися оригінальна екзотичність.

Приклад:

Winterfell - Зимосіч

Treebeard - Древобород

- Адаптація

Ім'я змінюється відповідно до традицій або фонетичних норм цільової мови.

Переваги: робить ім'я зрозумілішим і ближчим для аудиторії.

Недоліки: іноді змінює звучання та ускладнює розпізнавання оригіналу.

Приклад:

Tom Bombadil - Том Бомбадил

Slytherin - Слизерин

- Заміна (локалізація)

Ім'я замінюють на аналогічне, але зрозуміліше для цільової аудиторії.

Переваги: підвищує зрозумілість і сприйняття тексту.

Недоліки: втрачається оригінальний контекст.

Приклад:

Diagon Alley - Косий провулок.

У загальновідомому "Володарі перснів" Дж. Р. Р. Толкіна здебільшого використовуються транскрипція та калькування, що дозволяє зберегти оригінальність та символізм. А от у "Дюні" переважають транслітерація та окремі пояснення під основним текстом (Muad'Dib як "пустельна миша"). Це підкреслює науково-фантастичний контекст.

Назви зброї у фентезійних творах часто мають ключове значення, оскільки вони виконують не лише номінативну, а й символічну функцію. Ці назви нерідко відображають унікальну природу зброї, її історію, магічні властивості або зв'язок із певними персонажами чи культурами. Переклад таких назв вимагає збереження їх семантичного навантаження, естетики та відповідності контексту.

Основні прийоми перекладу назв зброї:

- Транскрипція

Назва передається за звучанням.

Переваги: зберігається екзотичність і автентичність.

Недоліки: втрачається значення, якщо назва має явний семантичний зміст.

Приклад:

Excalibur - Ескалібур

Andúril - Андуріл

- Калькування

Назва перекладається дослівно, зберігаючи її семантику.

Переваги: читач отримує уявлення про значення назви.

Недоліки: може втрачатися естетика оригіналу.

Приклад:

Lightbringer - Світлоносний меч

Stormbringer - Громоносний меч

- Адаптація

Назва змінюється відповідно до фонетичних, граматичних або культурних норм мови перекладу.

Переваги: робить назву більш органічною в тексті.

Недоліки: може втратитися символізм.

Приклад:

Sting - Жало

Orcrist - Оркобій

- Додавання епітетів або уточнень

Назва отримує додаткове пояснення, щоб краще передати її значення.

Переваги: розкриває зміст назви для читача.

Недоліки: може виглядати громіздко.

Приклад:

Ice - Крижаний меч

Blackfyre - Чорний Вогонь, меч із Валірії

- Культурна заміна (локалізація)

Назва замінюється на аналогічну, зрозумілу для читачів цільової культури.

Переваги: назва стає ближчою до читача.

Недоліки: змінюється авторський задум.

Приклад:

Dragonfang - Зуб Дракона

Heartseeker - Проникливе Серце.

- Комбінація прийомів

Використання одразу кількох методів для збереження семантики й естетики.

Приклад:

Dawn - Зоряний меч (калькування та уточнення).

У "Пісні льоду та полум'я" Джорджа Р. Р. Мартіна назви зброї часто мають символічне навантаження. Наприклад, Oathkeeper (Дотримувачка Клятви) вказує на важливість вірності, а Widow's Wail (Плач Вдови) - на трагічність. В українському перекладі ці назви адаптовані з урахуванням їхнього значення та звучання.

У творах Толкіна назви, як-от Andúril (Полум'я Заходу), мають поетичність і етнічне забарвлення. При перекладі часто використовують калькування, щоб зберегти естетичність, але додаткові примітки розкривають історію й семантику.

Назви зброї з "Дюни", наприклад, Crysknife (Крис-ніж), перекладають як Крисовий ніж (транслітерація з адаптацією), щоб зберегти культурний підтекст і впізнаваність. Зброя, як-от мечі Геральта з "Відьмаку", Zireael (Ластівка) і Aerondight (Освітлений), перекладається з використанням транскрипції та уточнень для передачі символізму.

Назви зброї у фентезійних творах відіграють важливу роль у розкритті світобудови, культурного контексту та характерів персонажів. Перекладач повинен враховувати їхню багатозначність, орієнтуючись на аудиторію та стилістику твору. Комбінація прийомів дозволяє зберегти баланс між автентичністю оригіналу та зрозумілістю тексту для читача.

Назви магії у фентезійних творах мають особливе значення, оскільки вони формують атмосферу світу, розкривають особливості магічних систем і підкреслюють унікальність культури кожного фентезійного виміру.

Основні прийоми перекладу назв магії:

- Транскрипція

Звучання оригінальної назви передається наближеною фонетичною формою в цільовій мові.

Переваги: зберігається автентичність назви.

Недоліки: не завжди зрозуміло, що означає термін.

Приклад:

Necromancy - Некромансія

Thaumaturgy - Тауматургія

- Калькування

Дослівний переклад складових частин назви магії.

Переваги: читач розуміє функцію чи зміст магії.

Недоліки: може втратитися стиль і художня естетика.

Приклад:

Blood Magic - Кривава Магія

Soul Binding - Зв'язування Душі

- Адаптація

Назва змінюється для відповідності стилю та норм цільової мови.

Переваги: звучить природно для читача.

Недоліки: можливе спотворення оригінального значення.

Приклад:

Wild Magic - Магія Хаосу

Frostbolt - Льодяна Блискавка

- Описовий переклад

Назва магії передається через пояснення її функції або призначення.

Переваги: дає чітке уявлення про суть магії.

Недоліки: ускладнює текст, зменшує лаконічність.

Приклад:

Summoning - Закликання магичних істот

Shadowmeld - Злиття з тіннію

Додавання епітетів або уточнень

Назва доповнюється характеристиками для кращого пояснення.

Переваги: допомагає читачеві зрозуміти контекст.

Недоліки: ускладнює назву.

Приклад:

Void Magic - Магія Порожнечі, пов'язана з темрявою

Holy Light - Священне Світло, магія зцілення.

Комбінація прийомів

Використання кількох методів для передачі як значення, так і стилістики.

Приклад:

Pyromancy - Піромантія (вогняна магія)

Necrotic Touch - Дотик Некротичної Сили.

Особливості перекладу назв магії у відомих фентезійних творах

"Володар перснів" Дж. Р. Р. Толкіна

Магічні терміни, як-от Elven Enchantment (Ельфійське Зачарування), передаються через калькування з адаптацією до стилю твору.

"Гаррі Поттер" Дж. К. Роулінг

Назви заклять і магії часто адаптуються або залишаються незмінними, наприклад: *Expelliarmus* - Експелліармус.

"Дюна" Френка Герберта

Магічні терміни (або технології, які замінюють магію), як-от *Voice* (Голос), перекладаються описово з адаптацією до контексту.

"Відьмак" Анджея Сапковського

Закляття, наприклад *Igni* (Вогонь), часто передаються транскрипцією з поясненнями в тексті.

"Warhammer 40k"

Магічні терміни, як-от *Warp Powers* (Сили Варпу), передаються комбінованим методом (транскрипція та адаптація).

Переклад назв магії потребує балансу між збереженням авторського задуму та адаптацією до читацької аудиторії. Використання різних прийомів залежить від стилю тексту, функції магії в сюжеті та очікувань читачів.

Мілітарні терміни у фентезі несуть ключове смислове навантаження, формуючи атмосферу та структуру вигаданого світу. При перекладі цих термінів перекладачі часто стикаються з викликами, пов'язаними із збереженням автентичності, стилістики та зрозумілості для цільової аудиторії, здебільшого з використанням таких методів:

- Транскрипція

Sardaukar - Сардаукар

Exterminatus - Екстермінатус

Частота використання: дуже висока для унікальних назв, які є невід'ємною частиною оригінальної культури.

- Калькування

Holy Crusade - Священний Хрестовий Похід

Death Guard - Гвардія Смерті

Частота використання: висока, особливо для термінів із прозорою внутрішньою структурою.

- Описовий переклад

Warp Travel - Подорож через Варп, позачасовий простір

Crysknife - Крис-ніж, створений із зуба піщаного хробака

Частота використання: середня, залежить від необхідності роз'яснення концепції для читача.

- Адаптація

Fedaykin - Федаїни.

Stormcast Eternals - Вічні Буреносці

Частота використання: висока, особливо для термінів із культурними або релігійними конотаціями.

- Збереження оригінальної назви

Приклади:

Adeptus Mechanicus - Adeptus Mechanicus

Baneblade - Baneblade

Частота використання: рідко, якщо аудиторія не знайома з контекстом.

Частота використання наведених у додатках прийомів перекладу:

- Транскрипція та транслітерація - найчастіше застосовується для назв, пов'язаних із персонажами, угрупованнями, специфічними культурами чи технологіями (напр., Сардаукар, Титан).

- Калькування - часто використовується для назв із зрозумілою етимологією (напр., Гвардія Смерті, Священний Хрестовий Похід).

- Адаптація - має важливе значення для врахування культурних відмінностей і стилістичних нюансів (напр., Вічні Буреносці).

- Описовий переклад - обирається для термінів із глибокою філософською або технологічною складовою (напр., Подорож через Варп).

Найчастіше використовуються транскрипція, калькування та адаптація, оскільки вони дозволяють поєднувати зрозумілість і збереження атмосфери твору.

Перекладач має враховувати, що кожен метод має свої переваги та обмеження, які визначають його доречність у конкретному контексті.

Завдяки правильному вибору методів перекладу англійські мілітарні терміни у фентезі зберігають свою унікальність, одночасно стаючи зрозумілими для читача іншою мовою.

3.3 Кількісний аналіз прийомів перекладу власних назв

З усіх термінів, наведених у додатках (323 одиниці), використовуються такі методи перекладу:

- Транскрипція. Цей прийом перекладу використовується для збереження автентичності термінів, особливо тих, які не мають еквівалентів у мові перекладу. Наприклад:

- 1) Arrakis (16) перекладається як Арракіс.
- 2) Codex Astartes (61) перекладається як Кодекс Астартес.
- 3) Inquisitor (146) перекладається як Інквізітор.

Кількість використання методу транскрипції становить 39,34%.

- Калькування. Цей метод передбачає буквальний переклад складових частин терміна. Наприклад:

- 1) Argent Crusade (13) перекладається як Срібний Похід.
- 2) Burning Legion (47) перекладається як Палаючий Легіон.
- 3) Free Men of the Desert (109) перекладається як Вільні Люди Пустелі.

Кількість використання методу калькування становить 52,85%.

- Описовий переклад. Використовується для термінів, які не мають еквівалентів або мають специфічні культурні асоціації. Наприклад:

1) Chapter (59) перекладається як Орден (Космодесантників)

2) Ironclad Dreadnought (149) перекладається як Дредноут класу Айронкклад.

3) Valkyrie (294) перекладається як Валькірія (Повітряний транспорт).

Кількість використання методу описового перекладу становить 3,3%.

- Адаптація. Термін адаптується відповідно до цільової аудиторії, щоб зберегти стилістичний ефект. Наприклад:

1) Bloodriders (41) перекладається як Вершники Крові.

2) Dragonglass (81) перекладається як Драконівське Скло.

3) Ironforge (147) перекладається як Залізогарт.

Кількість використання методу адаптації становить 4,5%.

ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Переклад власних назв є вкрай складним завданням, оскільки ці назви часто містять у собі культурні, історичні та емоційні конотації, які можуть бути втрачені при простій транскрипції. У художній літературі, а особливо у фентезі, власні назви є важливим елементом характеристикації світу та персонажів. Саме тому якісна характеристика таких назв у перекладі є критичною для збереження цілісності твору та передачі його оригінального змісту.

Власні назви у фентезі часто мають глибокий зв'язок із культурним контекстом вигаданого світу. Наприклад, імена персонажів, назви місцевостей або артефактів можуть мати коріння у певних мовах чи міфологіях, що додає додаткового сенсу для читача. Характеризація перекладу вимагає аналізу цих елементів і адаптації їх таким чином, щоб вони були зрозумілі іншомовному читачеві, але водночас зберігали відчуття оригіналу.

Імена персонажів часто є важливим інструментом їхньої характеристики. У фентезі імена можуть підкреслювати риси характеру, походження або навіть долю персонажа. Характеризація перекладу вимагає балансу між збереженням оригінальної назви та адаптацією її для нової аудиторії.

Характеризація перекладу власних назв у фентезі є надзвичайно важливою для збереження цілісності твору, його атмосфери та глибини. Вона дозволяє читачеві відчувати той самий зв'язок із вигаданим світом, що й оригінальна аудиторія, роблячи фентезійний світ живим і реальним. Успішний переклад власних назв допомагає зберегти не лише сенс, але й душу твору, забезпечуючи глибше занурення та задоволення від читання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Переклад мілітарних термінів у фентезі є не лише лінгвістичним викликом, а й важливим завданням для збереження автентичності та атмосфери твору. Військова тематика у фентезі зазвичай є важливим елементом, який формує як світ, так і наратив. Перекладачам потрібно не просто адаптувати терміни до іншої мови, а й враховувати їх контекст, культурне значення та роль у розкритті світу і персонажів.

Мілітарні терміни часто формують основну атмосферу фентезійного світу.

Багато мілітарних термінів у фентезі базуються на реальних історичних концепціях. Наприклад, фентезійні війська, як-от Імперська гвардія або Сардукари, можуть бути натхненні реальними історичними арміями, такими як римські легіони або спартанці. У цьому випадку перекладачеві важливо зберегти культурну специфіку термінів, щоб вони звучали аутентично і не втрачали історичної асоціативності.

Переклад мілітарних фентезі термінів – це складний процес, який потребує не лише лінгвістичної майстерності, а й глибокого розуміння контексту твору. Якісний переклад допомагає зберегти автентичність світу, атмосферу та тактичну складову сюжету, дозволяючи читачеві або гравцю повністю зануритися у вигаданий світ. Точність, культурна відповідність і адаптація контексту є ключовими елементами у цьому процесі, які забезпечують повноцінне сприйняття фентезійної військової термінології для різних аудиторій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. "Bloodstorm" - Ден Абнетт, Майк Лі, Black Library, 2005 с. 34 - с. 70
2. "Building Imaginary Worlds: The Theory and History of Subcreation" - Марк Дж. П. Вульф, Taylor and Francis, 2012 с. 23
3. "Critical Terms for Science Fiction and Fantasy: A Glossary and Guide to Scholarship" - Гері К. Вульф, Greenwood, 1986 с. 40 - с. 52
4. "Descriptive Translation Studies and Beyond" - Гідеон Тупі, Benjamin's Translation library, 1995 с. 28 - с. 40
5. "False Gods" - Грем Макнілл, Black Library, 2006 с. 93 - с. 101
6. "Fulgrim" - Грем Макнілл, Black Library, 2007 с. 89
7. "Galaxy in Flames" - Бен Каунтер, Black Library, 2006 с. 11 - с. 120
8. "Horus Rising" - Ден Абнетт, Black Library, 2006 с. 66 - с. 87
9. "In the Land of Invented Languages" - Аріка Окрент, Random House Inc, 2009 с. 33 - с. 60
10. "Lord of Ruin" - Ден Абнетт, Майк Лі, Black Library, 2007 с. 54
11. "Reaper of Souls" - Ден Абнетт, Майк Лі, Black Library, 2006 с. 20 - с. 62
12. "The Daemon's Curse" - Ден Абнетт, Майк Лі, Black Library, 2005 с. 54
13. "The Encyclopedia of Fantasy" - Джон Клют, Джон Грант, Headline publishing group, 1997 с. 22 - с. 50
14. "The First Heretic" - Аарон Дембські-Боуден, Black Library, 2010 с. 13 - с. 87 - с. 267
15. "The Flight of the Eisenstein" - Джеймс Сваллоу, Black Library, 2007 с. 67

16. "The Language of the Night: Essays on Fantasy and Science Fiction" - Урсула Ле Гуїн, Ultramarine Publishing, 1979 с. 20 - с. 43
17. "Warpsword" - Ден Абнетт, Майк Лі, Black Library, 2007 с. 41 - с. 79
18. "Бенкет Круків" - Джордж Мартін, Країна Мрій, 2014 с. 78
19. "Битва Королів" - Джордж Мартін, Країна Мрій, 2014 с. 100 - с. 134
20. "Бог-Імператор Дюни" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1981 с. 87
21. "Вежа Ластівки" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 1997 с. 43
22. "Володар перснів" - Джон Рональд Руел Толкін, Астролябія (2002), 1954 с. 75 - с. 132
23. "Володарка Озера" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 1999 с. 76
24. "Гаррі Поттер та Філософський Камінь" - Джоан Роулінг, А-ба-ба-га-ла-ма-га, 1997 с. 52
25. "Гра Престолів" - Джордж Мартін, Країна Мрій, 2013 с. 56 - с. 180
26. "Діти Дюни" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1976 с. 202 - с. 260
27. "Дюна" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1965 с. 154 - с. 311
28. "Єретики Дюни" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1984 с. 76
29. "Капітула Дюни" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1985 с. - 150
30. "Кров ельфів" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 1994 с. 50 - с. 69
31. "Месія Дюни" - Френк Герберт, Видавництво РМ, 1969 с. 143 - с. 174
32. "Сезон гроз" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 2013 с.

33. "Середньовічний світ Ігри Престолів" - Каролайн Ларрінгтон, Bantam, 2019 с. 28 - с. 56
34. "Танець з Драконами" - Джордж Мартін, Країна Мрій, 2013 с. 154 - с. 159
35. "Хрещення вогнем" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 1996 с. 80
36. "Час погорди" - Анджей Сапковський, Клуб Сімейного Дозвілля, 1995 с. 32

ДОДАТКИ

№	Оригінал	Переклад	Метод перекладу
1)	Aegwynn	Егвінн	Транскрипція
2)	Adeptus Astartes (Space Marines)	Адептус Астартес (Космодесантники)	Транскрипція
3)	Adeptus Mechanicus	Адептус Механікус	Транскрипція
4)	Aen Elle	Аен Елле	Транскрипція
5)	Aen Seidhe	Аен Сейдхе	Транскрипція
6)	Alterac Mountains	Альтерацькі гори	Калькування
7)	Alterac Valley	Альтерацька долина	Калькування
8)	Anduin Wrynn	Андуїн Рінн	Транскрипція
9)	Anima	Аніма	Транскрипція
10)	Apothecary	Апотекарій (Аптекарь)	Калькування
11)	Arcane Magic	Таємна магія	Калькування
12)	Arathi Basin	Аратійська низина	Калькування
13)	Argent Crusade	Срібний похід	Калькування
14)	Arthas Menethil	Артас Менетіл	Транскрипція
15)	Artifact Weapon	Артефактна зброя	Калькування
16)	Arrakis	Арракіс	Транскрипція
17)	Ashenvale	Ясеновий ліс	Адаптація
18)	Astartes	Астартес	Транскрипція
19)	Baneblade	Бейнблейд	Транскрипція
20)	Baneblade	Бейнблейд (надважкий танк)	Транскрипція, описовий переклад
21)	Banquet of the Emperor	Банкет Імператора	Калькування
22)	Baron Harkonnen's Enforcers	Силовики барона Харконнена	Транскрипція
23)	Baron Vladimir Harkonnen	Барон Владімір Харконнен	Транскрипція

24) Bastion	Бастіон	Транскрипція
25) Battle Barge	Бойова баржа	Калькування
26) Battle Brothers	Бойові брати	Калькування
27) Battle for Azeroth	Битва за Азерот	Транскрипція
28) Battle for Gilneas	Битва за Гілнеас	Транскрипція
29) Battle of the Blackwater	Битва на Чорноводній	Транскрипція
30) Battle of Winterfell	Битва за Вінтерфелл	Транскрипція
31) Bene Gesserit	Бене Гессеріт	Транскрипція
32) Bene Gesserit Missionaria Protectiva	Місіонарія Протектіва Бене Гессеріт	Транскрипція
33) Bene Tleilax	Бене Тлейлакс	Транскрипція
34) Bene Tleilaxu	Бене Тлейлаксу	Транскрипція
35) Black Brothers	Чорні брати	Калькування
36) Black Temple	Чорний Храм	Калькування
37) Black Templars	Чорні Храмовники	Калькування
38) Blackrock Mountain	Чорна гора	Калькування
39) Blood Angels	Криваві Янголи	Калькування
40) Blood Elf	Кривавий ельф	Калькування
41) Bloodriders	Вершники Крові	Адаптація
42) Bolter	Болтер	Транскрипція
43) Bolton Bannermen	Прапороносці Болтонів	Калькування
44) Brokilon Forest	Ліс Брокілон	Калькування
45) Brotherhood Without Banners	Братство без Прапорів	Калькування
46) Bruxa	Брукса	Транскрипція
47) Burning Legion	Палаючий Легіон	Калькування
48) Castle Black	Чорний замок	Адаптація
49) Cataclysm	Катаклізм	Транскрипція
50) Cenarius	Ценарій	Адаптація
51) Chainsword	Пиломеч	Калькування

52) Chaos (Magic)	Хаос (магія)	Транскрипція
53) Chaos Cult	Культ Хаосу	Калькування
54) Chaos Daemons	Демони Хаосу	Калькування
55) Chaos Knights	Лицарі Хаосу	Калькування
56) Chaos Space Marines	Космодесантники Хаосу	Калькування
57) Chaplain	Капелан	Транскрипція
58) Chani	Чані	Транскрипція
59) Chapter	Орден (Космодесантників)	Описовий переклад
60) Chimera	Химера (броньований транспорт)	Описовий переклад
61) Codex Astartes	Кодекс Астартес	Транскрипція
62) Commissar	Комісар	Транскрипція
63) Conjunction of the Spheres	Зближення Сфер	Калькування
64) Conscripts	Конскріпти (свіжонабрані рекрути)	Описовий переклад
65) Conservators of the Desert	Зберігачі пустелі	Калькування
66) Crown of Nagash	Корона Нагаша	Калькування
67) Crownlands	Королівські землі	Калькування
68) Crysknife	Крис-ніж	Адаптація
69) Dalaran	Даларан	Транскрипція
70) Dark Eldar	Темні Ельдари	Транскрипція
71) Dark Iron Dwarf	Дворф Темного Заліза	Калькування
72) Darkmoon Faire	Ярмарок Темного Місяця	Калькування
73) Death Knight	Лицар Смерті	Калькування
74) Deathwatch	Варта Смерті	Калькування
75) Deepholm	Глибинний край	Адаптація
76) Desert People	Люди пустелі	Калькування
77) Desert Power	Сила пустелі	Калькування
78) Devastator Squad	Загін Руйнівників	Калькування

79) Djinn	Джин	Транскрипція
80) Dothraki Horde	Орда Дотракійців	Калькування
81) Dragonglass	Драконівське скло	Адаптація
82) Dragon Aspects	Аспекти Драконів	Калькування
83) Dragonflight	Політ драконів	Калькування
84) Dragonstone	Камінь Драконів	Калькування
85) Dracthyr	Драктир	Транскрипція
86) Dreadnought	Дредноут	Транскрипція
87) Dryads	Дріади	Транскрипція
88) Druid	Друїд	Транскрипція
89) Dungeon	Підземелля	Калькування
90) Dune Desert Planet	Пустельна планета Дюна	Калькування
91) Dune Rats	Щури Дюни	Калькування
92) Dwarfs	Дворфи	Транскрипція
93) Eastern Kingdoms	Східні королівства	Калькування
94) Elder Blood	Старша Кров	Калькування
95) Elixir	Еліксир	Транскрипція
96) Elemental Totems	Тотеми елементалів	Калькування
97) Elwynn Forest	Ліс Елвінн	Транскрипція
98) Emerald Dream	Смарагдовий Сон	Калькування
99) Exodar	Ексодар	Транскрипція
100) Face Dancer	Танцюрист облич	Калькування
101) Faith Militant	Воїни Віри	Калькування
102) Fedaykin	Федайкіни	Транскрипція
103) Fel Magic	Магія скверни	Калькування
104) Feralas	Фералас	Транскрипція
105) Firelands	Вогняні землі	Калькування
106) Force Weapon	Силова зброя	Калькування

107) Forsaken	Забуті	Калькування
108) Free Folk	Вільний народ	Калькування
109) Free Men of the Desert	Вільні люди пустелі	Калькування
110) Frost Wolves	Морозні Вовки	Калькування
111) Frostmournе	Фростморн	Транскрипція
112) Garkain	Гаркайн	Транскрипція
113) Garrison	Гарнізон	Транскрипція
114) Giedi Prime	Гієді Прайм	Транскрипція
115) Gilded Cage	Золота клітка	Калькування
116) Goblin	Гоблін	Транскрипція
117) Goblin Zeppelin	Гоблінський цепенін	Транскрипція
118) Golden Company	Золота Компанія	Калькування
119) Gold Cloaks	Золоті Плащі	Калькування
120) Gom Jabbar	Гом Джаббар	Транскрипція
121) Griffin	Грифон	Транскрипція
122) Guild Bankers	Банкіри гільдії	Калькування
123) Gwent	Гвент	Транскрипція
124) Gyrocopter	Гірокоптер	Транскрипція
125) Hand of the King	Рука Короля	Калькування
126) Harkonnen Family	Родина Харконненів	Калькування
127) Harkonnen Forces	Сили Харконненів	Калькування
128) Harlequins	Арлекіни	Транскрипція
129) Heavy Bolter	Важкий болтер	Калькування
130) Heavy Flamer	Важкий вогнемет	Калькування
131) Heavy Weapons	Важка зброя	Калькування
132) Highmountain Tauren	Таурени Високогір'я	Калькування
133) Holtzman Shield	Щит Гольцмана	Транскрипція
134) Horde	Орда	Транскрипція

135) Hunter	Мисливець	Калькування
136) Illidan Stormrage	Іллідан Штормова Лють	Калькування
137) Imperial Creed	Імперська віра	Калькування
138) Imperial Family	Імперський рід	Калькування
139) Imperial Fist	Імперський Кулак	Калькування
140) Imperial Guard	Імперська гвардія	Калькування
141) Imperial Knight	Імперський лицар	Калькування
142) Imperial Navy	Імперський флот	Калькування
143) Imperial Sardaukar	Імперські Сардукари	Калькування
144) Imperial Thrones	Імперські трони	Калькування
145) Inquisition	Інквізиція	Транскрипція
146) Inquisitor	Інквізитор	Транскрипція
147) Ironforge	Залізогарт	Адаптація
148) Ironborn	Залізнороджені	Калькування
149) Ironclad Dreadnought	Дредноут класу Айронклад	Описовий переклад
150) Iron Throne	Залізний Трон	Калькування
151) Ixian Technology	Іксіанські Технології	Транскрипція
152) Ixians	Іксіанці	Транскрипція
153) Jaina Proudmoore	Джайна Праудмур	Транскрипція
154) Jihad	Джихад	Калькування
155) Kaedwen	Каедвен	Транскрипція
156) Kaer Morhen	Каер Морхен	Транскрипція
157) Kalimdor	Калімдор	Транскрипція
158) Karazhan	Каражан	Транскрипція
159) Kingsguard	Королівська гвардія	Калькування
160) Kingslayer	Вбивця короля	Калькування
161) Kirin Tor	Кірін-Тор	Транскрипція
162) Knights of the Vale	Лицарі Долини	Транскрипція

163) Kyrian	Кіріан	Транскрипція
164) Kwisatz Haderach	Квісац Хадерах	Транскрипція
165) Landsraad	Ландсраад	Транскрипція
166) Landsraad Council	Рада Ландсрааду	Транскрипція
167) Lannister Army	Армія Ланністерів	Калькування
168) Lasgun	Лазган	Транскрипція
169) Legendary Item	Легендарний предмет	Калькування
170) Legion	Легіон	Транскрипція
171) Leman Russ	Леман Рас (основний бойовий танк)	Описовий переклад
172) Lightforged Draenei	Дренеї, ковані світлом	Описовий переклад
173) Lich King	Король-ліч	Калькування
174) Lisan al-Gaib	Лісан аль-Гаїб	Транскрипція
175) Lord Commissar	Лорд-комісар	Транскрипція
176) Machine Cult	Культ Машини	Калькування
177) Mage	Маг	Калькування
178) Mage Tower	Вежа магів	Калькування
179) Mag'har Orc	Орк Маг'хар	Транскрипція
180) Maldraxxus	Малдраксус	Транскрипція
181) Mandrakes	Мандрагори	Транскрипція
182) Mechagnome	Мехагном	Транскрипція
183) Medivh	Медів	Транскрипція
184) Mentat	Ментат	Транскрипція
185) Mentat Machine	Ментат-машина	Транскрипція
186) Mentat Researcher	Дослідник ментатів	Калькування
187) Meltagun	Мельтаган	Транскрипція
188) Missile Launcher	Ракетна установка	Транскрипція
189) Muad'Dib	Муад'Діб	Транскрипція
190) Multi-laser	Мульти-лазер	Транскрипція

191) Navigators	Навігатори	Транскрипція
192) Necrolords	Некролорди	Транскрипція
193) Necrons	Некрони	Транскрипція
194) Neltharion (Deathwing)	Нелтаріон (Смертокрил)	Калькування
195) Night Elf	Нічний ельф	Транскрипція
196) Night Fae	Нічні феї	Транскрипція
197) Night's Watch	Нічна Варта	Транскрипція
198) Nilfgaard	Нільфгаард	Транскрипція
199) Northrend	Нордскол	Калькування
200) Northern Kingdoms	Північні Королівства	Калькування
201) Old Gods	Старі Боги	Калькування
202) Omnius	Омніус	Транскрипція
203) Ordo Malleus	Ордо Маллеус	Транскрипція
204) Ordo Xenos	Ордо Ксенос	Транскрипція
205) Ornithopter (Thopter)	Орнітоптер (Топтер)	Транскрипція
206) Orc	Орк	Транскрипція
207) Orgrimmar	Оргріммар	Транскрипція
208) Outland	Околиці	Калькування
209) Paladin	Паладин	Транскрипція
210) Paul Atreides	Пол Атрейдес	Транскрипція
211) Pandaren	Пандарен	Транскрипція
212) Plasma Cannon	Плазмова гармата	Калькування
213) Plasma Gun	Плазмова гвинтівка	Калькування
214) Pontar River	Річка Понтар	Транскрипція
215) Power Armor	Силові броня	Калькування
216) Power Fist	Силовий кулак	Калькування
217) Power Sword	Силовий меч	Калькування
218) Predator	Предатор (танк)	Транскрипція
219) Priest	Священник	Калькування, описовий переклад
220) Prophets of the Desert	Пророки пустелі	Калькування

221) Reach	Уділ	Калькування
222) Red Keep	Червоний Замок	Калькування
223) Redania	Реданія	Транскрипція
224) Revendreth	Ревендрет	Транскрипція
225) Riverlands	Річкові землі	Калькування
226) Rogue	Розбійник	Калькування
227) Runestones	Рунічні камені	Калькування
228) Salamandra	Саламандра	Транскрипція
229) Sandtrout	Піщана личинка	Калькування
230) Sandworm	Піщаний черв'як	Калькування
231) Sardaukar	Сардукари	Транскрипція
232) Scarlet Crusade	Багряний Хрестовий Похід	Калькування
233) Scoia'tael	Скоя'таелі	Транскрипція
234) Second Sons	Другі Сини	Калькування
235) Shadowlands	Темнолісся	Калькування
236) Shadow Magic	Магія тіні	Калькування
237) Shai-Hulud	Шай-Хулуд	Транскрипція
238) Shaman	Шаман	Транскрипція
239) Shattrath City	Шаттрат	Транскрипція
240) Siege of Riverrun	Облога Ріверана	Транскрипція
241) Siege Engines	Облогові машини	Калькування
242) Signs (Aard, Igni, Yrden, Quen, Axii)	Символи (Аард, Ігні, Ірден, Квен, Аксі)	Транскрипція
243) Silvermoon City	Сільвермун	Транскрипція
244) Silver Sword	Срібний меч	Калькування
245) Sietch	Сітч	Транскрипція
246) Sietch Tabr	Сітч Табр	Транскрипція
247) Slaanesh	Слаанеш	Транскрипція
248) Space Wolves	Космічні Вовки	Калькування
249) Spice Melange	Спеція Меланж	Транскрипція
250) Spirit Beast	Духовний звір	Калькування
251) Stilgar	Стілгар	Транскрипція
252) Stormcrows	Штормові ворони	Калькування
253) Stormlands	Штормові Землі	Калькування

254) Stormraven Gunship	Штурмовий корабель "Штормовий Ворон"	Описовий переклад
255) Stormwind	Штормвінд	Транскрипція
256) Stranglethorn Vale	Долина Тернистого Тиру	Калькування
257) Striga	Стрига	Транскрипція
258) Sunwell	Сонячний Колодязь	Калькування
259) Tactical Squad	Тактичний загін	Калькування
260) Tauren	Таурен	Транскрипція
261) Teldrassil	Тельдрассіл	Транскрипція
262) Temeria	Темерія	Транскрипція
263) Terminator Squad	Загін термінаторів	Калькування
264) The Barrens	Пустки	Калькування
265) The Dark Portal	Темний портал	Калькування
266) The Emperor's Blade	Клинок Імператора	Калькування
267) The Emperor's Tarot	Таро Імператора	Калькування
268) The Eternal Fire	Вічний Вогонь	Калькування
269) The Golden Lion Throne	Трон Золотого Лева	Калькування
270) The Golden Path	Золотий Шлях	Калькування
271) The Kirin Tor	Кірін Тор	Транскрипція
272) The Lodge of Sorceresses	Ложа Чародійок	Калькування
273) The Maelstrom	Мальстрім	Транскрипція
274) The Northern Kingdoms	Північні Королівства	Калькування
275) The School of the Bear	Школа Ведмедя	Калькування
276) The School of the Cat	Школа Кота	Калькування
277) The School of the Griffin	Школа Грифона	Калькування
278) The School of the Wolf	Школа Вовка	Калькування
279) The Silver Hand	Срібна Рука	Калькування
280) The Sundering	Розкол	Калькування
281) The Trial of the Grasses	Випробування Травами	Калькування

282) The Unicorn Connection	Єдинорогий Зв'язок	Адаптація
283) The Wall	Стіна	Калькування
284) The White Flame	Біле Полум'я	Калькування
285) Thunder Bluff	Громова Склея	Калькування
286) Thunderhawk Gunship	Штурмовий корабель "Громовий яструб"	Описовий переклад
287) Tirisfal	Тірісфаль	Транскрипція
288) Tleilaxu	Тлейлаксу	Транскрипція
289) Tleilaxu Masters	Майстри Тлейлаксу	Транскрипція
290) Titans	Титани	Транскрипція
291) Undercity	Підмісто	Калькування
292) Unsullied	Бездоганні	Калькування
293) Valyrian Steel	Валерійська сталь	Транскрипція
294) Valkyrie	Валкірія (повітряний транспорт)	Описовий переклад
295) Varian Wrynn	Варіан Рінн	Транскрипція
296) Venthyr	Вентіри	Транскрипція
297) Void	Порожнеча	Адаптація
298) Void Elf	Ельф Порожнечі	Адаптація
299) Void Storage	Сховище Порожнечі	Адаптація
300) Warlord (Ork)	Вождь (Орк)	Транскрипція
301) Warlord Titan	Титан класу "Полководець"	Калькування
302) Warlock	Чорнокнижник	Калькування
303) Warlocks' Demons	Демони чорнокнижників	Калькування
304) Warrior	Воїн	Калькування
305) Warrior's Sons	Воїнські Сини	Калькування
306) Warsong Gulch	Ущелина Пісні Війни	Адаптація
307) War of the Ancients	Війна Древніх	Калькування
308) War of the Five Kings	Війна П'яти Королів	Калькування
309) Well of Eternity	Криниця Вічності	Калькування
310) Wildlings	Дикуни	Калькування
311) Wild Hunt Riders	Вершники Дикого	Калькування

	Полювання	
312) Wintergrasp	Зимохват	Адаптація
313) Witcher	Відьмак	Калькування
314) Witcher Potions	Відьмачі еліксири	Калькування
315) Worm Rider	Черв'ячий вершник	Калькування
316) Worgen	Ворген	Транскрипція
317) World Boss	Бос всього живого	Адаптація
318) World Tree	Світове Дерево	Калькування
319) Wrath of the Lich King	Гнів Короля-Ліча	Калькування
320) Wurm of Arrakis	Черв'як Арракісу	Транскрипція
321) Zandalari Troll	Троль Зандалару	Транскрипція
322) Zerrikania	Зерріканія	Транскрипція
323) Zul'Aman	Зул'Аман	Транскрипція
324) Zul'Gurub	Зул'Гуруб	Транскрипція